

VAKOK VILÁGÁ

1990. FEBRUÁR
1990. FEBRUÁR

1990
február

Tartalomjegyzék

Elnökségi tudósítás	4.
Megalakult a Védett Vakok Országos Szövetsége	5.
Kultúra a vakokról, a vakoknak és a vakoktól	7.
Vakok a filmekben	10.
Legyen-e új rövidírásunk	16.
Levelezői rovat	17.
Portré	19.
A vakvezető kutyák története Britanniában	20.
Beszélő számítógép a szegedi hangoskönyvtárban	23.
Közlekedési rovat	24.
Szemelvények a nemzetközi vakügyi sajtóból	28.
Kerékpárral török tájakon	31.
Kötésminták	32.
Törődjünk többet egészségünkkel!	33.
Humorsarok	36.
Vak szerzők művei	36.
Zenei rovat	38.
Felhívások	39.
Basic alapfokon	40.
Közlemény	41.
Hirdetések	42.

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének folyóirata

Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin főtktár

Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna ✓

Kiadóhivatal 1146. Budapest, Május 1. út 47.

Telefon 1-210-440/14 mellék

ISSN . . . 0209-6765

ÉLGAV

Amint azt januári számunkban ígértük, most pár szóval bemutatjuk az ÉLGAV-ot, azaz az Élelmiszeripari Ügyvitelszervezési és Gépi Adatfeldolgozó Vállalatot.

Mit és milyen tevékenységet rejt ez a hosszú elnevezés?

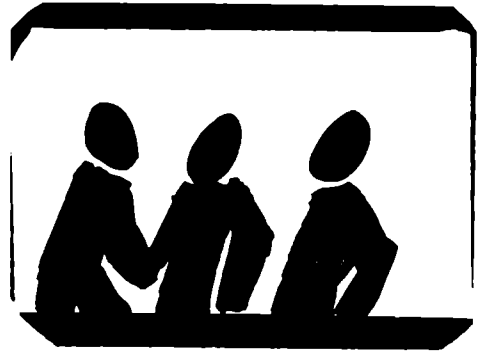
Göbölös Páltól, a műszaki osztály munkatársától, aki a Vakok Világa készítésével kapcsolatos munkákat irányítja a cégnél, megtudtuk, hogy az ÉLGAV a számítástechnikával foglalkozik.

Elsősorban az élelmiszeriparhoz kapcsolódnak, de a jelek szerint a számítógéppel és lézernyomtatóval készülő nyomtatványok, folyóiratok elkészítéséhez is értenek.

Nagyon bízom benne, hogy az újonnan készülő Vakok Világa formailag megnyeri majd tetszésüket. Természetesen a kezdet nehézségeit — esetlegesen — észlelhetik majd, amiért előre is szíves elnézésüket kérjük. Bízom benne, hogy a későbbiekben igen kevés kifogásuk lesz, s a síkírású példány is gyorsan megjelenő, aktuális lapja lesz olvasóinknak.

4

Lak István

Elnökségi
tudósítás

Január 25-én tartotta a VGYOSZ Központi Elnöksége az év első ülését. *Kuminka Györgyné* elnök, bevezetője után ismertette a napirendi pontokat.

Az elnökség 11 tagja volt jelen; *Dr. Holh József* munkahelyi elfoglaltsága miatt nem vett rész a tanácskozáson.

Fehér Anna elnökségi tag, levélben közölte, hogy sokrétű elfoglaltsága miatt lemond központi elnökségi tagságáról, valamint az Oktatási Bizottság elnöki teendőiről. Döntését azzal indokolta, hogy mint a Vak Gyermek Szent Anna Otthonának vezetőjére, igen sok feladat hárul az intézmény bővítése és építése miatt. Lemondását a testület tudomásul vette. A Központi Elnökség *dr. Molnár Antal* póttagot kooptálja helyére.

Hivatali elfoglaltsága miatt nem volt jelen *Hermányi Pálné*, aki ez évtől a VGYOSZ új minisztériumi instruktora. A korábbi instruktorként, *Kisgyörgyné Cziráki Andrea* ezen változásról már korábban tájékoztatta a testületet. Munkájáért az elnökség köszönetet mondott.

Az első napirendi pontban az 1990. évi munkatervet tárgyaltuk. Az Országos Küldöttközgyűlésre március 17–18-án kerül sor. A Közgyűlés az első napon a VGYOSZ új alapszabály-tervezetének eddig nem tárgyalt pontjait, a másodikon pedig az éves beszámolót vitatja meg.

A központi elnökségi ülésen általában 3 napirendi ponttal foglalkozunk. Ettől csak akkor térünk el, ha akad egy aktuális, halaszthatatlan téma. Az év

során öt megyei szervezet titkára számolt be a náluk folyó munkáról. A beszámolókat az elnökség csak írásban fogadja el.

Márciusi ülésünkön kerekasztal-konferenciát rendezünk, ahol jelen lesznek a szociális intézmények vezetői, a megyei tanácsok szociálpolitikai osztályainak vezetői.

A testület az egyik ülésén foglalkozik a szövetség gazdálkodásával, a bevételi források növelésének lehetőségeivel.

A Központi Elnökség korábbi ülésein előfordult, hogy a hiányzások miatt nem volt határozatképes. ezért úgy döntöttünk, hogy minden esetben csak akkor igazolt a hiányzás, ha azt az ülés előtt három nappal bejelentik az elnöknek avagy a főtitkárnak. Ez a határozat már a következő ülésre is érvényes.

Vita után, némi módosítással elfogadásra került a munkaterv.

A második napirendi pontot (a VGYOSZ hivatali munkatervének ismertetése) elnapoltuk. Az elnökség tagjai a munkatervet írásban megkapják, hogy felkészülhessenek megbeszélésére.

Harmadik napirendi pontként a rehabilitációs törvény alapelveinek megtárgyalása következett. A téma előadója *dr. Szél Lajos*, a Rehabilitációs Bizottság vezetője volt. Ennek tárgyalásakor jelen volt *Elekesné Horváth Márta*, a Rehabilitációs Osztály megbízott vezetője is. *Dr. Szél Lajos* egyebek közt elmondta, hogy az állami, központi

gondoskodás a minimálisra csökken. Számunkra ellentmondást jelent, hogy a szövetségre hárul a rehabilitáció terhe, ehhez azonban nem rendelkezik megfelelő anyagi forrásokkal. Az új társadalmi berendezkedésben kell dönteni, hogy a rehabilitációs feladatok közül a szövetség mit tud vállalni. Ezt nagyon komolyan kell mérlegelni.

Széles körű vita bontakozott ki az alapelvekkel kapcsolatban, így például: kik szorulnak rehabilitációra; milyen egységes elnevezéssel jelöljük az egészségkárosultakat; milyen forrásokból fedezhetők a rehabilitációs költségek stb.

Fokozott figyelemmel kell kísérni az e kérdésekkel foglalkozó intézményrendszert.

A negyedik napirendi pontban az 1989. év negyedik negyedévi határozatait vizsgáltuk felül.

Bejelentésként hangzott el:

— a főtitkár részéről: amennyiben a Romániában élő magyar látássérültek igénylik támogatásunkat, úgy szövetségünk a saját tevékenységével kapcsolatosan megfelelő segítséget tud nyújtani a művelődési és oktatási munkához.

Továbbá ez év áprilisában Bécsben közlekedési konferenciát rendeznek, melyen különböző hangjelzéses lámpákat, tapintható táblákat mutatnak be. Szövetségünk is képviselteti magát.

Végül, Bulgáriában részt veszünk a kelet-európai országok vakügyi folyóirat-szerkesztőinek találkozásán.

Mindkét konferencián 2 fő képvisel bennünket.

— az elnök részéről: a félreértések elkerülése végett közöljük, hogy a budapesti látássérültek részére a Családsegítő Központ működéséről szóló tájékoztatót és a napközi otthonnal kapcsolatos kérdőívet nem a szövetség, hanem a Vakok Állami-Intézete küldte ki.

Dr. Kiss László hozzászólása követ-

kezett: a szövetség Borsod megyei szervezete folyó év április 6—8. között háromnapos országos rendezvényt tart Miskolcon a megyei szervezetek aktivistái részére. Ennek keretében kerül sor az országos szavalóverseny megrendezésére. Ezenkívül még játékokat és szórakoztató programokat is szerveznek. Jelentkezni a megyei szervezetek titkárainál lehet.

Az ülés elnöki zárszóval ért véget.

Bartha Zsuzsanna:

Megalakult a Védett Szervezetek Országos Szövetsége

A korlátozott munkaképességű embereket, így tehát bennünket is érint ez a hír, ezért kíváncsian mentem el a múlt év végén a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalatnál rendezett sajtótájékoztatóra.

Napjaink gazdasági helyzete mindnyájunkat sújt, de különösen veszélyezteti a korlátozott munkaképességű emberek foglalkoztatását. A már évek óta meglévő célvállalatok, célszövetkezetek, szociális foglalkoztatók és az újabb gazdasági formákba tömörült szervezetek úgy vélték, hogy koordináltabb, egységesebb fellépés-

sel többet tehetnek az eddig elért vívmányok megvédéséért, illetve az ezen szervezetek előtt álló nehézségek leküzdéséért, a korszerűsítésért.

Védett szervezetek Országos Szövetsége néven, budapesti székhellyel (a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat telephelyén) 22 alapító tag részvételével alakult meg a szövetség.

Alapszabályuk világos, jól áttekinthető. Céljaik közül szeretnék néhányat szíves figyelmükbe ajánlani abban a reményben — ahogy ez a sajtótájékoztatón is elhagyzott —, hogy remélhetőleg ez a szövetség nem egy „újabb sóhivatal lesz”, s az együttes ténykedés és gondokodás valóban hathatós lesz a rászorultak érdekképviseletét illetően.

Egyik lényegi elgondolásuk, hogy szeretnék közvetlenül „beleszólni” a jogalkotás folyamataiba, s mint munkáltatók a megváltozott munkaképességű dolgozóik érdekeit képviselni.

Az Országos Rehabilitációs Konzultatív Tanácsba is szeretnék képviselőt delegálni, illetve minden olyan „tárgyalási szintre”, ahol a tagszervezetek dolgozóit érintő kérdésekről esik szó. A szövetség szándékai szerint szeretné segíteni a minisztériumok, a főhatóságok, a tanácsok munkáját a szociálpolitika, a rehabilitáció mindazon kérdéseiben, amelyek a védett szervezeteket és az általuk képviselt dolgozókat érintik.

Nem kis feladatuk lesz a tagszervezetek és a szövetség, valamint az államigazgatási szervek és a szövetség közötti információáramlás csatornáinak kielégítése. Enélkül ugyanis

egészen biztos, hogy nem tudja a jobb kéz, mit csinál a bal.

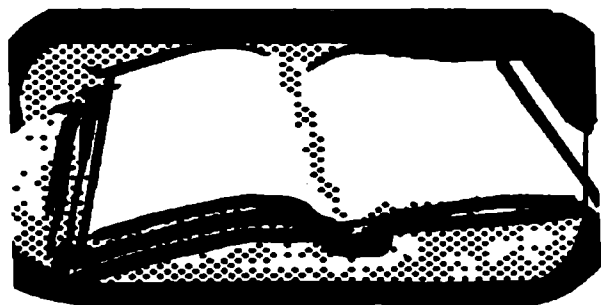
A távlati cél az, hogy az egyes tagszervezetek között gazdasági kapcsolatok jöjjenek létre.

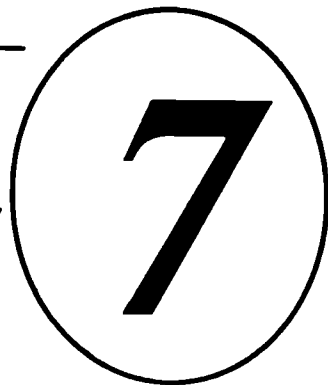
A sajtótájékoztatót, mint házigazda, a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat igazgatója, *Köves Gábor* nyitotta meg és vezette le. A szükséges tájékoztató után a sajtó képviselői tettek fel nemegyszer „rázós” kérdéseket a Pénzügyminisztérium és a Szociális és Egészségügyi Minisztérium jelenlévő képviselőinek. Érvek, ellenérvek s nemegyszer az érzelmek csaptak össze. Rendkívül nyílt, kendőzetlen beszélgetés és vita alakult ki a téma kapcsán a védett szervezetek múltjáról, jelenéről, jövőjéről. Kemény kritikát kapott a rehabilitációs politika eddigi gyakorlata, a leszázalékolással való „egyszerű” elintézési mód, a foglalkoztatáspolitiká.

Ez a kétórás sajtótájékoztató és az ott elhangzottak fényesen igazolták, hogy ezernyi a tennivaló a megváltozott munkaképességűek rehabilitációja, foglalkoztatása és a méltó emberi életkörülmények biztosítása terén. Nem kis feladat az, amire a Védett Szervezetek Országos Szövetsége vállalkozott, s céljaik megvalósításához jó munkát kívánok.

*Dr.
Pálhegyi
Ferenc*

Kultúra a vakokról, a vakoknak és a vakoktól

Lowenfeld, a vakok pszichológiájának neves amerikai képviselője úgy vélte, hogy a történelemben jól elkülöníthető a vakok iránti társadalmi attitűdök három nagy korszaka.

Szerinte az *ókort* a vakok teljes elutasítása jellemzi. Spártában a Tajgetosz szikláról — más sérültekkel együtt — vak csecsemőket is ledobálták.

A *középkor* Európában a keresztény egyház nagy korszaka. Ebben a korban a vakokhoz való viszonyulását a *karitatív szeretet* jellemzi. Nagy előrelépés ez a teljes elutasításhoz képest, hiszen kifejezésre juttatja, hogy a gyöngét, a kicsit és a szegényt nem szabad elpusztítani, hanem védelemre és segítségre van szükség — s mindezt a társadalom igyekszik is megadni. De ebben az attitűdben a sérültektől — így a vakoktól — való elkülönülés is benne rejlik. Mert amíg őket gyöngének, kicsinyeknek és szegényeknek tekintjük, tudatában vagyunk annak, hogy mi erősek, nagyok gazdagok vagyunk. Nem vagyunk azonos szinten velük. Ha adni akarunk nekik, le kell hajolnunk hozzájuk.

A harmadi korszak *Lowenfeld* szerint a franci *felvilágosodással* kezdődik. A „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség” jelszavak a teljes elfogadás szándékát fejezik ki és a sérültek — köztük a vakok — társadalmi integrációjának mai törekvéseit készítik elő. A felvilágosodás korának emberre büszke, nem szereti, ha kicsinek tekintik, és megalázóan tartja, ha le-hajolnak hozzá. (Zárójelben jegyzem meg, hogy ezt a vonást sokan úgy értelmezték, hogy az emberiség felnőt-té vált. Én azonban azt hiszem, hogy a büszkeségnek ez a fajtája inkább a kamaszkorra jellemző az önértékelési krízis mélypontján.)

Lowenfeld történelmi vázlata két okból is nagyon megnyerő. Egyrészt egyszerű, és azt a benyomást kelti, hogy hosszú évekre egyetlen szempillantással, gyorsan át tudunk tekinteni. Másrészt optimista, mert elhitei, hogy a társadalom vélekedés- és *attitűd*-rendszere fejlődik. Így reményünk lehet arra, hogy ami ma még nem elég jó, az később jobb lesz, az előítéletek előbb-utóbb végképp eltűnnek, és egy szép napon majd beköszönt a társas élet Kánaánja.

8

Kellemes volna ezt hinni, de ez az elképzelés sajnos nem felel meg a tényeknek.

Mintegy tíz év óta minden évben diplomadogozatokat író tanítványaim egy része azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a művészetek (szépirodalom és képzőművészet) hogyan ábrázolják a sérült embereket. Feltételeztük ui., hogy a műalkotás annak a társadalomnak az *attitűdjét* is kifejezi, amelyben az alkotó él. Voltaképpen tehát *attitűd*-kutatást végzünk sajátos és szokatlan módszerrel. Adolgozatok együttesen arról győznek meg, hogy a *sérült emberek — így a vakok — iránti három tipikus attitűd — az elutasítás, a karitatív magatartás és az elfogadás — minden történelmi korokban, minden kultúrában és minden társadalmi rendszerben egyidejűleg egymás mellett megtalálható.*

Az ókori Tajgetosz a sérültek társadalmi elutasításának szimbólumává vált. De vajon nem ugyanúgy szimbólumértékű-e abból az időből Homérosz alakja, akiről (néhai irodalomtanárom szerint) nem tudjuk biztosan, hogy élt-e (az Iliász és az Odisszeia népköltészeti termék is lehet), de ha élt, akkor — úgy hírlík — vak volt. Alakjában az ókori görög hagyomány az akkoriban leg többre értékelt költemények alkotását egy vak embernek tulajdonítja. Nem mondhatjuk, hogy elutasítást, illetve negatív előítéletet fejez ki a vakokról. Hasonlót állapíthatnánk meg az Odüsszeia egyik hőse, Teiresziász alakjával kapcsolatban is.

Európai kultúrának másik ókori forrása a zsidó irodalom. A legkevesebb, amit Mózes törvényeiről ebben az összefüggésben elmondhatunk, hogy karitatív magatartásra biztatnak. „Siketet ne szidalmaz, vak elé gáncsot ne vess”, olvashatjuk Mózesnél. Vagy: „Átkozott, aki félrevezeti a vakot az úton.”.

Ugyanakkor, miközben a 3 és fél ezer évvel ezelőtt írásba foglalt bibliai szakaszban ezeket olvassuk, korunkban is megtaláljuk a Tajgetoszt a karitatív intézmények és a teljes elfogadást kifejező, integrációs elven működő iskolák, munkahelyek és művelődési házak szomszédságában: Napjainkra ui. a Tajgetosz a napfélyes görög tájról a szülőotthonok kukáiba települ át. A művi abortuszok száma minden ókori képeletet felülmúl. A mi gyakorlatunk a spártai eljárástól természetesen néhány mozzanatban különbözik: újszülöttkor helyett korai embrionális szakaszban történik, amikor öntudatról ugyanúgy nem beszélhetünk, de ugyanúgy emberi lényről van szó; az áldozatot nem szikláról hajítjuk le, hanem finom műszerekkel darabokra tépjük; a tett indoka nem feltétlenül a fogyatékos, elég hozzá a társadalmi presztízs veszélyeztetése (házasságon kívüli terhesség esetén), sőt a szülők kényelmének féltése is. ez a példa az elutasítás és intolerancia legdurvább formája. Bőven tartalmazza korunk a „finomabb” formákat is.

A kultúrateremtés az ember elidegeníthetetlen sajátossága minden korban. Ennek az a része, amely a vakokról vagy általában sérült emberekről beszél, elmondja, hogy a civili-

záció fejlődésével párhuzamosan a társadalom attitűd- és értékrendszere egymás elfogadását illetően nem fejlődött. Népszerűen szólva: az emberi szív évezredek óta nem változott meg.

Ez az állítás valószínűleg többek számára nem rokonszenves, hiszen sosem rokonszeves egyikünk számára sem a kedvezőtlen diagnózis. Ezért aztán működésbe lépnek ilyenkor az elhárító mechanizmusok, a kedvezőtlen tények eltagadása vagy legalább elbogatellizálása, a felelősség áthárítása másokra, a félelmek átfordítása agresszióba, a bűnök erényekké álcázása. Egyébként az „elhárító mechanizmusok” elnevezés helyett találóbbnak tartanám ezt: önbecsapási praktikák. Ha most belemegyünk e praktikák zsákutcájába, akkor a vakokról szóló művészeti és szépirodalom egy része rólunk szól, de nem mint testileg vakokról. Hiszen Ézsaiás prófétától Karinthy Frigyesig sokan használták szimbolumként a vakságot.

Talán érthetőbbé teszi ezt az állítást egy egyszerű példa. Közlekedési balesetek vagy egyéb katasztrófák során előfordul, hogy az utolsó pillanatban behunyjuk a szemünket vagy elfordítjuk a fejünket, hogy ne lássuk a szörnyűséget. De ettől még a szörnyűség megtörténik.

Így beszél nem egyszer a művészet és az irodalom is a vakokról. Csak látszólag ábrázolja a vakokat, valójában azokról van szó, akik nem akarnak valamit látni, pedig látniuk kellene. Azt hiszem, hogy ha mi nem akarjuk tudomásul venni pl. azt, hogy az elutasító attitűd a mi társadalmunkban is legalább olyan mértékben jelen van, mint

az ókori Spártában, akkor minket ábrázol Bruegel döbbenetes festménye, a „Vak vezet világtalant”, nem a testi értelemben vakokat.

De nem szeretném a valóságosnál sötétebbre sem festeni társadalmunk képét. A mai rendezvény is egy darabja annak a kultúrának, amely a vakokért és a vakoknak születik és él. Ez a kultúra a sérült embert elfogadó magartásból táplálkozik, akár emberbaráti (karikatív) jellegű, akár még ennél is több: integrálni igyekvő, partnernek tekintő. Hosszú felsorolás következhetne itt a vakügyi segédeszközöktől a múzeumok és könyvtárak speciális használatán át a „Szól a szív” alapítványig.

Gondolom, mindannyian egyetértünk abban, hogy a vakok társadalmi integrációja akkor valósul meg igazán, ha a társadalom nemcsak arra törekszik, hogy kultúráját számukra is hozzáférhetővé tegye, hanem a vakoktól származó kultúrát is vonakodás és különleges hangsúlyok nélkül elfogadja.

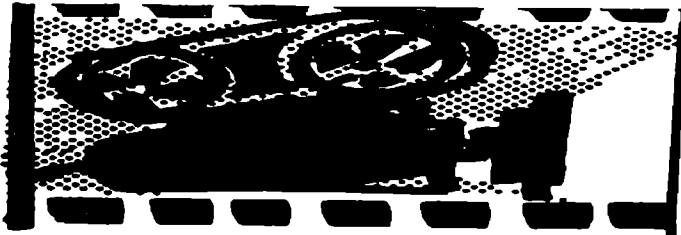
Különleges hangúlyokon a csodálkozás hangjait és a „pedig” megnyilvánulásokat értem, vagy egyszerűen annak deklarációját, hogy pl. „a művész vak”. Hiszen, ha valóban elfogadjuk, hogy a kultúrateremtés az emberi mivolt szerves tartozéka, akkor magától értetődő, hogy minden ember kultúrateremtő, és ezért ebben az esetben sincs szükség különleges hangsúlyokra.

Mészáros Éva

10

Vakok filmekén

V. rész

Játékfilm

Ez a meghatározás a legtágabb értelemű, mert általában a filmes tájékoztatók ide sorolnak minden olyan filmet, aminek nehéz a műfaji meghatározása. Így én is azokat a filmeket tárgyalom itt, amelyekről nem lehet pontosan eldönteni, hogy hova tartoznak, de az biztos, hogy mozis forgalmazásra kerülnek.

André Gide Pásztorének című regényét „Elveszett boldogság” címen adaptálták filmre. Rendezője Jean Delannoy, akit úgy tartanak számon, mint a „régis iskola” markáns képviselőjét, kinek minden ambíciója az, hogy nézhető, tisztos mesterségbeli színvonalon elkészített „mozit” adjon a közönség széles tömegeinek. Nem csoda hát, hogy 1946-ban ez a film elnyerte a cannes-i fesztiválon a legjobb fényképezés és a női alakítás díját, valamint a nagydíjat. Az eredeti regényt tényleg ragyogóan dolgozták fel, s a könyvtől eltérő kisebb tartalmi változtatások csak előnyére váltak a képi megvalósításnak.

A mű röviden arról szól, hogy egy tiszteletes magához veszi Gertrudét, a vakon született lányt és saját négy gyermeke mellett felneveli. Érzelmek az idők során megváltoznak a lány iránt, s egyáltalán nem egy apához, sőt paphoz illően. Ezt azonban nemhogy

feleségének, de még magának sem vallja be soha. Legidősebb fia, Jacques, hosszú távollét után hazaérve beleszeret a gyönyörű lánnyá serdült Gertrude-ba, ám apja különböző érvekkel megakadályozza az esküvőt, még akkor is, amikor a lány egy operáció után visszanyeri látását. Gertrude a lelki megpróbáltatások hatására végül öngyilkos lesz.

A film legjobban megkomponált jelenete, amikor a lelkész rátalál a kislánnyra. A vak gyermek olyan tízéves lehet (a regényben tizenöt), csupa rongyokban, beszélni nem tud, mert nagymamája nevelte, aki süket volt, s ezért sohasem szólt hozzá. Az ételért négykézláb megy, s mint egy kutya, úgy eszik. Aki ezt látta, az biztos, hogy nem egykönnyen szabadul nyomasztó hatása alól. Az viszont lehetetlen, hogy egy ilyen állapotban lévő kislány pár év leforgása alatt — még rengeteg tanulás árán is — szuper intelligenciára és nagyon jó verbális készségekre tegyen szert. Persze a csodás szemműtét is valószínűtlen, de nem dokumentális műről van szó, s az alkotói fantázia itt nem hat zavarólag. Ezért nem áll szándékomban a film hitelességét számonkérni. A befejezés mind a regényben, mind pedig a vásznon drámai, mégis van köztük különbség. A rendező valószínűleg a képi megoldások miatt vál-

toztatott. Míg a könyvben a lányt még kimentik a folyóból, s csak gyónás után, ágyban hal meg, addig a filmben a pap már holtan talál rá a folyóparton, s az utolsó kép az, hogy a karjában tartva közelít a kamera (vagyis a néző) felé.

Az utóbbi idők talán legjobb vakról szóló, s hazai mozikban is látható filmje az 1983-ban forgatott *Szemünk fénye*. Kiemelkedik a kommersz darabok sorából, mert ugyan története nem túl eredeti, de humora kellemes, mert nagyszerű a rendezés és mert kiváló a színészi alakítás.

Arról szól, hogy Auróra, mint szobalány egyszerre három szállóvendéggel folytat szerelmi viszonyt, de amikor teherbe esik, nem kéri támogatásukat. Taxisofőrnek áll, s maga neveli a kis Cirót. A fiúcska kétesztendőskorában egy baleset következtében elveszíti látását. Hosszú évek telnek el, mire felvillan a gyógyulás reménye, csak hogy az operáció költségei meghaladják Auróra anyagi lehetőségeit. Elindulnak hát, hogy megkeressék a három „apát”. Különböző kalandok során végül csak összegyűlik a szükséges összeg. A műtét sikerül, s Ciro nemcsak a látását kapja vissza, hanem a harmadik férfi személyében szerető apára talál.

A film érdekessége, hogy Aurorát a híres színésznő, Sophia Loren, míg Cirót fia, Eduardo Ponti alakítja. A vak fiú megformálása egyszerűen fantasztikus, mert egyetlen mozdulata sem árulkodott arról, hogy lát, s csak profi színészi munkáról van szó.

Az *És a vakok látnak* című, 1943-ban készült film jelentősége főleg abban áll, hogy a felszabadulás előtti magyar filmgyártás terméke. Bernáth László a *Mozgó Képek* című folyóirat 1986 decemberi számában így írja le tartalmát: „A történet úgy kezdődött, mint annyi más, hasonló história a valóságban; vidékről feljött a parasztlány Pestre

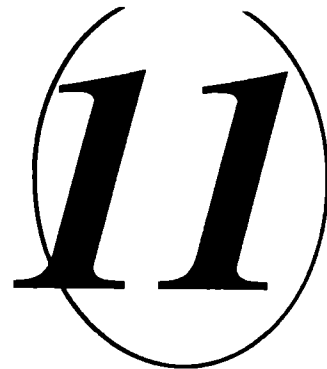
szolgálni. Ritka szabadidejében kiment a Baross tér előtti cselédkorzóra, ott megismerkedett egy jóképű férfival, aki hevesen udvarolni kezdett. A lány először visszautasította, de később engedett a szenvedélyes lobogásnak, s megtörtént a baj: állapotos lett. A férfinak továbbra is tetszett a lány, de nem akart házasodni, a gyereket nem akarta vállalni, ezért szinte megváltásnak tűnt neki, hogy megjött a katonai SAS-behívó. A front most neki a szabadulást jelentette. Hetykén és virtuskodóan katonáskodott a fronton — végül is a háború kellős közepén nehezen lehetett volna bemutatni egy olyan filmet, amely a doni vereségről szól —, míg nem egy robbanás el nem veszi szeme világát.

A lányt közben úri gazdái természetesen elzavarják a háztól. A korabeli cselédtörténetek szabályai szerint mi mást tehetett egy megesett lány: kútba ugrik. A csendőrök azonban éppen arra jártak, megmentették a lányt, és megszületik a gyerek. Az intézőházaspár örökbe fogadná, de a lányanya nem adja kicsinyét. Megérkezik a frontról a már világtalan katona; szeretője megbocsát neki, vállalja így is, az pedig vállalja a gyermekét.”

A film annak idején komoly sikert aratott. Valószínűleg ez annak is köszönhető, hogy keserédes befejezése eltért az akkori sablontól.

S még röviden négy olyan filmről, melyek egyikéről sem feltételezem, hogy úgy negyven-ötven év távlatában is jelentőséggel fog bírni, de mindegyik témánkhoz kapcsolódik, és valamilyen szempontból érdekes felfogást tükröz.

A *Homályban* című amerikai film hősnőjét baleset következtében pszichés megrázkódtatás éri, s ettől kezdve nem lát, és részleges amnéziában

12

szerved. Tulajdonképpen tudat alatti vakságának oka az, hogy nem akarja látni a férje és húga között szövődő kapcsolatot. Végül egy szerencsés kimenettelű baleset folytán

visszanyeri látását és emlékezetét, s a dolgok tisztázódnak.

Ennek a filmnek ugyanúgy a lélektani hatása az érdekes, mind a *Csodálatos szemek* című belga alkotásnak, melyben más szemszögből vizsgálja az emberi kapcsolatokat és a látás-vakság kérdését. Egy vak fiatalasszony harmonikus házasságban él férjével, aki a legmesszebbmenőkig kiszolgálja, s „apáskodik” felette. Egy műtét után az asszony visszanyeri látását, s akkor megromlik kettőjük között a kapcsolat. A nő megszűnt férje „öltöztetőbabája” lenni, megpróbál önálló életvitelt biztosítani magának, míg a férj ugyanolyan életre vágyik, mint amilyet az operáció előtt éltek.

A *Szerellemmel átni* című francia film alapjául Jacques Antoine Igaz történet című regénye szolgál. Nagyon megható és kedves, egy igazán jól elkészített közönségfilm. A megszállt Párizsban egy fiatalember gázlángnál gyújt cigarettára, csúnyán összeégeti a szemét, megvakul. Egy nála 16 évvel idősebb nő hazaviszi és ápolja. Egy-másba szeretnek, de mikor a fiú visszanyeri látását, a nő megrémül, hogy csalódást fog okozni, ezért menekül az újratalálkozás elől. Természetesen végül egymásra találnak és boldogan élnek, míg meg nem halnak.

Végül egy indiai film, az *Add a kezéd*, mely 1979-ben készült és két év múlva indiai nemzeti díjjal tüntették ki az alkotást és a főszereplőt is. Az elismerésből kitűnik, hogy a film hazájában nagy népszerűsége tett szert, nálunk mégsem volt sikere. Érdekes,

hogy Indiában évente háromszor annyi filmet készítenek, mint egész Európában, mégis reménytelen az európai és amerikai filmiparral való versengésük. Nem akarok ebbe a kérdésbe belemerülni, de tény, hogy európai szemmel filmjeik unalmasak és vontatottak.

Az említett film története annyiból érdekes, hogy nemcsak egy vak emberről, hanem a vakok társadalmi helyzetéről is szól. A vakok iskolájának igazgatója maga sem lát, de egyáltalán nem elesett. Határozott, sőt sokszor agresszívan viselkedő férfi, aki nem akar mások segítségére szorulni. Munkája szelleme is ezt sugallja, a gyerekeknek főleg gyakorlati ismereteket tanít. Megismerkedik egy fiatal özvegygyel, s felajánlja neki, hogy dolgozzanak együtt. A közös munkában szerelem szövődik közöttük. Az esküvőre készülve a férj megijed attól, hogy kiszolgáltatott lesz, és szakít. Az özvegy szomorú, de végül barátnője közbelép és minden jóra fordul.

Televízió

Közel fél évszázados múltra tekint vissza a televízió, de nyugodtan mondhatjuk, hogy ez alatt az egész világ behódolt neki. Természetesen a fejlett országokban a jobb anyagi körülmények és az adások régebbre visszavezethető múltja miatt nagyobb a tévékultúra, mint mondjuk egy fejlődő országban. Hazánkban az első kísérleti adás 1954-ben volt, míg az állandó sugárzást 1958-ban kezdték el. Az eltelt harminc év alatt hazánkban is kialakult a televízió sajátos arculata állandó műsoraival, s természetesen egy folyamatos változás észrevehető, de ez az adások jellegét nem befolyásolta.

Nem túlzás, ha azt mondom, hogy a tévé befészkelte magát az életünkbe, átalakítja programjainkat és befolyásolja gondolatainkat. „Tiéd a nevem,

tiéd a pénzem, tiéd a lakásom, csak a tévét kérem. Összenőttem vele, ő a jobbik énem.” — éneklik a nyolcvanas évek egyik slágerében, s nem véletlenül. A nézőkre gyakorolt hatása miatt nemcsak adni tud, hanem ártani is a kommersz filmek áradatával, mely elsősorban az érzéseket, s leeredukálja az emberi gondolkodást. Az emberek általában igényeik szerint gondosan megválogatják, hogy melyik filmre üljenek be és melyikre ne. A filmszínházba, de ez a szelekció otthon, a tévé előtt elmarad.

Mégis mi az, amiben más, több a televízió kínálata, mint a mozié? Az, hogy a repertoárjába belefér a nagy játékfilmek mellett a dokumentum- és tévéfilmek, valamint a színházi közvetítések sugárzása is.

Dokumentumfilm

Régen dokumentumfilmet csak a mozis híradójában láthattak, míg a televízió szinte naponta adásra tűzi őket. A laikus nézőkben "bármely témával kapcsolatban" ez a műfaj lenne hivatott egy reális kép kialakítására. A dokumentalisták sokszor foglalkoznak látássérültek bemutatásával, sajnos nagyon gyakran a valóságtól elrugaszkodottan ábrázolják őket. Ezek közül egy „ritka példány” az *Álmomban mindig látok* című. 1974-ben mutatta be a magyar televízió; talán a hazai integrálódás „magaslatait” próbálják bizonyítani ezzel a filmmel. Egy vak fotósról szól, s arról, hogy milyen módszerrel készíti képeit. Persze azért a vakok életpályáját bemutató filmek többsége a valóságos lehetőségeket ismerteti. Ilyenkor a látókban kialakuló kérdésekre próbálnak választ adni, hogy például: mi okozza látássérülésüket? Hogyan boldogulnak a gyakorlati életben látás nélkül? Milyenek a társas kapcsolataik? Munkájukat hogyan tudják ellátni? Jellemző, hogy úgy válaszolják meg eze-

ket a kérdéseket, hogy a látó emberekben kialakuljon, hogy igenis, így is lehet kiegyensúlyozott, boldog életet élni.

Olyan dokumentumfilmek is vannak, amik a vakokról kialakított helytelen nézeteken megpróbálnak változtatni és a helyesen megválasztott segítségnyújtáshoz útmutatót adni. Magyar filmek közül ide sorolható a *Kezek melódiája*, mely egy a mai napig megoldatlan problémát tár a nézők elé: a vakok munkalehetőségeinek szűk körét és nehéz biztosítását. *Segítsünk vak embertársainknak* címen a Pécsi Körzeti Stúdió műsorát 1982-ben sugározták, melyben praktikus fogásokat mutattak be és tanácsokat adtak ahhoz, hogy hogyan segítsünk vak embertársainak a közlekedésben, eligazításban. A *Mit tesz ön, ha vak emberrel találkozik?* című amerikai kisfilm egy jó érzésű, de rosszul tájékozott látó és egy vak ember között kialakult barátsággal példázza a téves elképzeléseket.

A tévé profiljához hozzátartoznak a bizonyos időközönként jelentkező tájékoztató „szolgáltató” műsorok. 1981 januárjában, a „rokkantak éve” kapcsán kezdték el a *Sorstársak* sugárzását. Azóta „immár 8 éve” havonta egyszer jelentkeznek ezzel az adással. A látás-, a hallás- és a mozgássérültek közös műsora ez. Róluk és nekik szól, s hasznos mindenkinek, aki valamilyen kapcsolatban áll sérült emberrel.

Színdarab

Nagyszerű dolog a tévében, hogy behozza a színházat a lakásunkba, s így milliók láthatnak olyan ragyogó előadásokat, amik egyébként csak szű-

14

kebb rétegekhez jutnának el. A televízió e közvetítő és népszerűsítő szerepe alkalmat ad arra, hogy két színdarab kapcsán egy kicsit messzebbre kalandozzunk a klasszikus értelemben vett

filmekről.

A *Két árva* című melodráját Adolphe D'Ennery írta a 19. században. Hazánkban 1986-ban a Várszínház tűzte műsorra, Vámos László remek rendezésében. Az előadásnak még tévén keresztül is magával ragadó hangulata volt, s aki látta, annak nehéz volt szabadulni néhány jelenet nyomasztó hatása alól. A darab két elárvult fiatal lány elhagyatottságát, elrablását, mélybe zuhanását meséli el. A gonosz mesterkedéseinek, a jó ellen elkövetett bűneinek s az erény végső diadalának története ez, mely viszontagságos, meglepő fordulatokban bővelkedik. Az egyik árva vak, s a szerző erre a tényre építi a lány kiszolgáltatottságát, megaláztatását.

Egy fiatal szerző, Békés Pál írta *Anyi partórség szeme láttára* című komédiát. A történet középpontjában egy új lakásba-költözött műfordító áll. Egyik szomszédja a vak Dorzs úr. Szinte biztos, hogy az írónak tapasztalatai vannak a vakok életéről, mert figurájában a vakokra jellemző tulajdonságokat jól egyesítette. Humora eredeti és mély. Dorzs urat verbalitás jellemzi, s mikor mások beszélnek, akkor hallgat, s csak néha tesz fel egy-egy olyan kérdést, ami érdeklődésre, de teljes értetlenségre vall. Jó ötlet, ahogy az üres szobában kiselőadást tart a sóletkonzervről és arról, hogy kevés a Braille szakácskönyv. Aranyos a reakciója arra, hogy nem vette észre egyedüllétét: „Lehetetlen. Mindig megérezem, ha üres a szoba. Hatodik érzék. Nekem az ötödik.” S még csak annyit, hogy a televíziós közvetítéskor Dorzs

úr megszemélyesítője Székelyi József volt, aki remek alakítást nyújtott.

Tévéfilm

Ha azt hallom, hogy tévéfilm, akkor bizony sokkal jobban meggondolom, hogy részánjam-e időmet a megnézésére, mint más filmeknél. A tévéfilmekre jellemző, hogy anyagi fedezetét a televízió finanszírozza, és saját forgalmazásra gyárja. Nincsenek úgy motiválva a bevételekre, mint a mozipar, hiszen a tévé néző így is, úgy is havi átlányt fizet. A filmeket megpróbálják minél olcsóbban kihozni, ezért eszköztelenebb, s így nem olyan látványos, mint egy mozifilm. A témákban nem nagyon válogatnak, hiszen mennyiségi „termelés” folyik a folyamatos adás biztosítása érdekében. Így jöhetnek létre a világon mindenhol a véget nem érő sorozatok, melyek egy ötlet „csontigrágásán” alapulnak.

Egy nagyon jó példa erre a *Láthatatlan nyomozó* című bűnügyi sorozat. Felháborító, hogy az első részben egy vak embert milyen butának és gonosznak mutatnak be. A nyomozó, mikor láthatatlanná válik és üldözik, egy vak emberhez menekül. A vak először látzólag segít, majd hirtelen előkapja pisztolyát és szitkozódva lövöldözni kezd. Ha elképzeljük egy józanul gondolkodó vak helyzetét, akkor rájövünk arra, hogy nem fog lövöldözni, mert nem tudja, hogy a férfinak nincs fegyvere.

Ha netán túl feketén festettem volna le a tévéfilmek helyzetét, akkor épp itt az ideje, hogy megállapítsam, szerencsére vannak még kivételek. A *Boomer, a csodakutya* című amerikai gyermekfilmsorozat megfelel minden olyan követelménynek, amit műfajától elvár a néző. Kellemes, szórakoztató, a gyerekeknek tanulságokkal szolgál, és hogy igazságérzetüket is kielégítse,

egy-egy története mindig happy end-del végződik. A harmadik rész Garyról, a vak fiúról szól, aki kutyája segítségével 30 nap alatt 3000 mérföldet akar megtenni kerékpáron. A felkészülés ideje alatt kutyája elpusztul. A csodakutya megtalálja a megoldást, a fiúnak szerez egy vakvezető papagájt, s így sikerül a próbát teljesítenie.

Egy másik csodálatos sorozat *Till Eulenspiegel* legendáját dolgozta fel. A szovjet alkotók nem ragaszkodtak Charles de Coster regényének pontos színre viteléhez, de olyan középkori hangulatot teremtettek a díszletekkel, jelmezekkel, az operatőri munkával s a sajátos rendezéssel, ami egy nagyon profin és művészi módon megalkotott munkát eredményezett. A könyvben a vakok csak a lakoma jeleneténél jelennek meg, a filmnek pedig keretet ad újra meg újra szerepeltetésük. Rongyokba burkolt megjelenésük, elesettségük, torz jellemük és butaságuk. Az alkotók sajnálatot és negatív érzést váltanak ki belőlünk. Ezekkel a jegyekkel is a középkori elmaradottságot kívánták jelezni. A másik, amit változtattak az eredeti műhöz képest, hogy nem tizenkét, hanem csak hat vak alakja tűnik fel. Erre az átalakításra természetesen nem a spórolás vitte rá az alkotókat, hanem egy remek ötlet. Ugyanis mikor az ötrészes sorozat első képkockáin megjelennek egy szakadék szélén botorkálva, az emberben óhatatlanul az az érzés merül fel, hogy Bruegel *Vakok* című festményéről léptek a filmvászonra.

A *vak* című tévéjáték az első televíziós munkák között szerepel. 1962-ben mutatták be, nagyon jó szereposztással (Gábor Miklós, Tolnay Klári). A film Walter Jens azonos című regénye alapján készült. Az ötvenes években játszódó történet annak idején szép sikereket aratott, de valljuk meg őszintén, hogy nem tartozik a maradandó alkotások közé.

Egy betegség következtében megvakult néptanító lelki vívódásairól, út-

kereséséről szól. Talpraállítása érdekében barátja elviszi egy született vakhoz, akivel azonos barakkban volt a háború alatt egy lágerben. Végül persze úgy dönt, hogy megpróbálja vakságát könnyebben megélni. Amit ebben az „igazságszagú” műben teljességgel valótlannak tartok, az az, hogy egy született vaknak hogyan sikerül túlélnie olyan megpróbáltatásokat, amit jó erőben lévő emberek nem tudtak. S egyáltalán elképzelhetetlen, hogy a fasiszták munkatáborba vittek egy vakot, hiszen köztudott, hogy a gyerekeket, öregeket és munkaképteleneket küldték elsőként a halálba. A könyv megjelenésekor nagyon sok dicsérő kritikát kapott. Ezek legalább annyi „szakértelemről” árulkodnak, mint maga a mű. Hogy állításomat demonstráljam, az egyikből csak egy mondat: „Lehunyt szemmel kellene hallgatni” így lehetne legjobban megérteni az örök sötétségben tapogatózó vak lelki világát.” Ennek a kijelentésnek az abszurditásához azt hiszem fölösleges bármit hozzáfűzni.

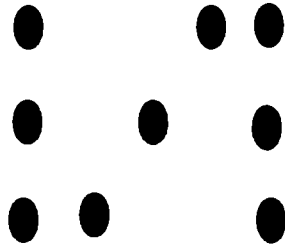

Reklám

Növekvő jelentőségüknél fogva a reklámfilmről is érdemes néhány szót ejteni. Országonként más és más ezek sajátossága. Míg Amerikában a műsoridő jelentős részét a reklámfilmek teszik ki, addig az NDK-ban például a mai napig sem vetítik őket. Hazánk ezen a téren egy középutat választott. Valószínűleg ennek köszönhető hogy készítettek egy kekszreklámot, amiben szerepelt egy vak harmonikás is. Összesen egyszer láttam a tévében, majd ezt is, mint már annyi reklámfilm, utolérte az állítólagos jó

16

Varró Attila

Márkus Norbert cikkéből, (1989. 24. pontírású szám) már értesülhettek olvasóink, hogy a múlt évben, december 2-án tanácskozás volt szövetségünk székházában egy új, egységes rövidírás létrehozásáról. Mint olvashatták, a meghívottaknak csak körülberül a fele jelent meg. Később tudtam meg, hogy jómagam is a meghívottak között voltam, ha a meghívóm csak az új esztendőben került is hozzám. Nem vehettem tehát részt a decemberi összejövetelen, mégis az a megtiszteltetés ért, hogy *Lak István*, az akkor megalakított Rövidírási Bizottság elnöke felkért a munkába való bekapcsolódásra, aminek én készséggel eleget tettem.

A bizottságot — minthogy még *Németh Tamás* is csatlakozott —, január 5-re hívta össze az elnökök. A feladat az volt, hogy *dr. Bánó Mikló* egykor használt rövidírás-rendszerét és *Finta István* tervezetét (amelyben sosem került általános használatba) áttanulmányozva foglaljunk állást egy legújabb javasolt rövidírás-összeállítással kapcsolatban. Az egybegyűltek meglepetésére a javaslattevő *Gubuznai Imre* nem vett részt a megbeszélésen. Mi több, a tanulmányozásra kijelölt táblázatok sokszorosítását is — a nyomda elzárkózása miatt — egy bizottsági tag, *Erős Pál* volt kénytelen magára vállalni mindennapi munkája mellett, a Vakok Általános Iskolája nyomdájá-

Legyen-e új rövidírásunk?

ban. Az anyag ilyen körülmények között nem készülhetett el időben, s nem jutott el a bizottság minden tagjához. Sőt, akik már megkapták, azoknak sem volt elegendő idejük az érdemi tanulmányozásra.

Ilyen előzmények után nehezen indult a munka ... Lak Istvántól megtudtuk, hogy az előttünk lévő rövidírás-tervezet átmenetet képezne a jelenleg szövetségünk kiadványaiban általánosan használt, úgynevezett kis rövidírás és egy sokak által régóta igényelt nagy rövidírás között. A nagy rövidírást illetően a bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy annak kialakításához igen szerteágazó, tudományos igényű munka szükséges. Abban mindenki egyetértett, hogy sem dr. Bánó rendszerének újra bevezetése, sem Finta tervezetének általános elterjesztése nem célszerű. Az előbbinek nagy hátránya, hogy az alapját képező hangzóilleszkedés elve túlságosan bonyolulttá teszi, főleg írását. Finta viszont figyelmen kívül hagyta azt a szempontot, hogy a jelek jól asszociálhatók, könnyen megjegyezhetők legyenek. Ezenkívül az általa rövidített szavak, betűcsoportok nem tűnnek eléggé gyakoriaknak.

Az eszmecsere során *Gál Imre* tanár úr fölvetette: mielőtt bármilyen rövidírás-reformhoz fognánk, szükséges volna magának a magyar pontírásnak

az egységesítése az ország minden illetékes intézményében oly módon, hogy az pontos megfelelője legyen a látó helyesírásnak. Nevezetesen a nagybetűjelző használatának mindenki számára kötelezővé tételét szorgalmazza. Mivel ezt az elképzelést a bizottság nem támogatta, kollégánk bejelentette kiválását a munkacsoportból.

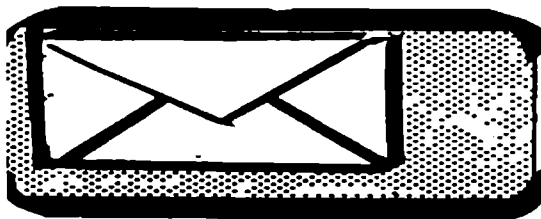
Többféle ötlet merült fel, milyen elveket kelle követni a leendő nagy rövidírás kialakításánál. Pl. az ABC minden betűjét fel lehetne ruházni önálló jelentéssel, azután — külföldi minták vagy *Kassai Béla* egykori rendszeréhez hasonlóan — a betűk ötös ponttal megelőzve újabb jelentést kaphatnának. Csakhogy nyelvünk — eltérően pl. az angoltól — általában nem apró önálló nyelvtani egységekből, hanem képzőkkel, ragokkal, jelekkel kiegészített

hosszú szavakból építkeznek. Hogy melyek azok a szavak, betűcsoportok, amelyek mégis viszonylag gyakran ismétlődnek az általános nyelvhasználatban, azt statisztikai elemzéssel lehetne megállapítani. Ilyen munkák folynak is országunkban, legalábbis annak idején 1985-re jelezték egy ilyen felmérés befejezését. A bizottság most felkérte *Vaspöri Terézt*, nézzen utána ezeknek az eredményeknek. Ő a felkérést elfogadta, de teljesítéséhez szüksége lesz a szövetség hivatalos megbízására.

A bizottság ezek után a *Gubuznai Imre* által legnagyobb részt *dr. Bánó Miklós* rendszeréből összeválogatott rövidítéseket vizsgálta meg, vette sorra

**Bartha
Zsuzsanna**

**Levelezői
rovat**

Nagy Györgyné budapesti olvasónk fordult észrevételével rovatunkhoz. Idézem levelét:

„Több mint egy éve a szokottnál is jobban várom a folyóirat megérkezését. Sok értékes és a vakokat hasznosan tájékoztató cikk mellett helyett kaptam a lapban a kötésminta-leírás is. Nagyon szép minták ezek, amelyeket én majdnem mind megkötöttem. Nagyon tetizenek nemcsak nekem, hanem látó kolléganőimnek is.

Most viszont már régóta hiába keresem a rovatot a lapban. Kérdezem, miért? Remélem, hogy ez csak véletlen, s hamarosan ismét szép pulóvereiket köthetek a Vakok Világa segítségével.”

Gondolom, hogy olvasónk öröme szolgált az, hogy 1990. januári 2. pontírású számban ismét található kötésmintát. Valóban igaza van, hogy azt megelőzően egy ideig nem találkozhattam mintákkal a lapban. Ennek egyedüli és kizárólagos oka az volt, hogy oly

18

nagy mennyiségű anyagunk halmozódott fel, hogy a kötésminták háttérbe szorultak. Természetesen nem kívánjuk a kötésminták leírásának megszüntetését, s igyekszem a jövőben ismét sűrűbben örömet szerezni a kötni tudó lányoknak, asszonyoknak.

A következő levelet Kiss Jánosné nyíregyházi olvasónk írta.

„Miért szűnt meg a könyvismertető rovat? Kár érte, mert nőknek és férfiaknak egyaránt szólt és színvonalas is volt.” Észrevételét köszönöm. Tájékoztatásul közlöm, hogy a könyvismertetés nem szűnt meg. Egyrészt kifogytunk az anyagból, másrészt itt is a hiány játszott közre abban, hogy átmenetileg nem jelentkezett. Minden reményünk megvan azonban arra, hogy rövidesen ismét jelentkezik a valóban igen színvonalas könyvismertetés Semseyné Legeza Ilona tollából.

Utolsóként a Kolozsvárról érkezett levelet ismertetem, terjedelme miatt kivonatossan. Köszönöm Tóth-Nagy Csaba romániai olvasónknak, hogy megtisztelt bennünket levelével.

„Mindenekelőtt tudatom, hogy érkezett az a nap, amikor a Posta újból kézbesíti az Önök folyóiratát. Ez a körülbelül másfél éves kimaradás tudom, hogy nem az Önök hibájából történt. Ezt az adott helyzetet nem érdemes vitatni, mert volt és elmúlt. Annyit szeretnék megjegyezni, hogy akkor, 1988. nyáron, amikor felszállták a kolozsvári konzulátust, a kommunikáció helyzete is súlyosbodott. Tehát semmiféle magyarországi kiadványt nem kézbesítettek ...

Örömmel jelentem, hogy pár nappal ezelőtt megérkezett az 1989. évi 24. pontírású szám ... Az lenne a kérés, hogy amennyiben az 1988. június és 1989. december közötti számokat meg tudnák küldeni, azt örömmel venném. Esetleg, ha a szerkesztőségben nem maradtak meg felesleges példányok, akkor felhívnám a magyarországi sorstársakat, hogy amennyiben a kért példányokat nélkülözni tudják, úgy a szerkesztőségen keresztül juttassák el címemre. Kérésemet azzal indoklom, hogy a „Vakok Világa”-ban az elmúlt másfél év folyamán megjelentek bizonyos cikksorozatok, amelyek érdekelnek engem ...”

Kérésének a szerkesztőség is megpróbál eleget tenni, de az olvasóktól is köszönettel várjuk a hiányzó példányokat, mert esetleg más romániai sorstársaink is örömmel vennék ezek megküldését.

Természetesen részünkről a jövőben sem lesz akadálya, hogy a „Vakok Világa” példányait megkapják, s remélem, elolvasásra érdemes cikkeket találnak majd benne.

A nemlátó ember hattjúdala — Szőke Béla sorstársunk nyugdíjba vonult

19

(Takács István, a Vas megyei Vegyipari Vállalat személyzeti osztályvezetőjének írása)

Az élet kegyes és kegyetlen. Szinte meghatározó az ember életében születésének környezete, továbbá egzisztenciális helyzete. Igen ám, de az élet tele van előre ki nem számítható esetekkel, buktatókkal. Elég a legborzasztóbbra gondolni, a háborúra, ahol gyilkos eszközök vágnak iszonyú rendet, hátrahagyva özvegyeket, gyermekeket és szülőket. Nem válogat jó és rossz között, hanem örökre, egy életre beleavatkozik a természet csodálatos művébe, és jóvátehetetlen károkat okoz.

Ki gondolta volna, hogy egy járásbíró fia a sors kegyetlen áldozatául esik, elveszítve azt, amit mi fel sem foghatunk. Látjuk az UFO-kat, a szőke haját, a kék szemet. De ő is látta az eszterházy-kockás öltönyt, a szivárványt, no meg a pálatáblát és a krétát is ...

S a szörnyű robbanás után többé semmit! Az út hosszú volt napjainkig és kilátástalannak bizonyult, már-már úgy, mint a vasúti sínpár: valahol a végtelenben összeér.

Szerencsére nem így történt. Szakmát tanult, közgazdasági technikumot végzett, azon fáradozott, hogy taníthasson. Művezetőként oktatott, ami jól párosult pszichológiai érzékével. Nem kevés sorstársának adta vissza hitét, és adott biztos megélhetést a szakma mesterfogásain keresztül. A kefekötés mestere volt.

Társadalmi vonalon az összekötő kapocs szerepét töltötte be a gazdasági vezetés és sorstársai között. Techni-

kai-érezékéről csak felsőfokon lehet beszélni. A hideg rázott bennünket, amikor egy villanykapcsolót, egy konnektort teljes biztonsággal javított, és úgy beszélt, s nyúlt a fázishoz, vagy a földvezetékhez, hogy szinte elhittük: látja is ezeket.

Hangjáról „diagnosztizálta” Fiat autójukat. Sok szerelőnek elkelt volna ilyen fül precíziós műszereik helyett. Lépést tartott a jelen kiemelt technikájával. Beszélő számítógépével a keféműhely adatait rögzítette, szinte hobbiya lett az utóbbi időben e tudomány. Óriási volt az idő- és helyérzéke. Feleségének pontosan jelezte, hogy hol járnak kocsijukkal a városban, vagy esetleg letértek a megszokott útról. Sorolhatnám továbbá zenei kulturáltságát, matematikai érzékét, de nem teszem, mert e tények sorolásával szkeptikussá tenném talán a kedves olvasót.

Az idő lejárt, Pali bácsi nyugdíjba ment kedves feleségével együtt. Életük nagyobb része lezárult. Am igazságtalanok lennénk, ha nem szólánánk Szókénéről, Éva asszonyról, aki vállalta szürke hétköznapiakat is. Boldog házasságban élnek évtizedek óta, unokáik vannak, akik kedvességükkel, ragaszkodásukkal sok mindenért kárpótolják a családot ... Éva asszony is sokat tanult; osztályvezetőként vonult nyugdíjba.

A Szőke házaspár több magas rangú kitüntetés — a kiváló dolgozótól a kormánykitüntetésekig — tulajdonosa.

A vállalat kollektívája és vezetősége, valamint magam nevében erőt, egészséget és hosszú életet kívánok a nyugdíjas évekhez.

20

Marx
László
—
Vasteleki
Péter

A vakvezető kutyák története Britanniában

Az eltelt évszázadok során a kutya története szorosan kapcsolódott az ember történetéhez, mint munkatársé, hűséges őrző és jó baráté. Ám ennek a hosszú történetnek a legszebb fejezete mintegy 50 évvel ezelőtt kezdődött.

A vakvezető kutyák képzése Britanniában 1931 késő nyarán indult meg a cheshire-i Wallasey-ben.

Az úttörőknek alig állt több rendelkezésükre, mint pusztán lelkesedésük és egy eltökélt amerikai asszony jóságos támogatása, aki Svájcban és Amerikában a vakvezetőkutya-mozgalmat elindította.

Mégis, amikor 1931 októberében az első négy vakvezetőkutya-tulajdonos hazatért a hevenyészett kiképzési központból — Wallesey-ből —, egy olyan útirányt jelöltek ki, amelyen rövidesen további ezrek követték őket.

Egyikük — Allen Caldwell — hat hónappal kutyája átvétele után a következőt írta: „Flash forradalmasította életem szabadban eltöltött részét.”

E hálás szavak számtalanszor visszhangzottak még az évek során.

A brit vakvezetőkutya-mozgalom hosszú utat tett meg 1931 óta. A kezdetleges kiképzési körülményeket modern képzési központ váltotta fel. A támogatók kezdetben maroknyi csapata 400 önkéntes támogatásszervező ágazat hálózatává és számos egyéni és csoportos támogatást biztosító forrássá bővült. Ma már igényesen szervezett tenyésztési és kölyökkutya-nevelési program biztosítja, hogy a képzés számára a lehető legkiválóbb kutyák álljanak rendelkezésre. A múltba tekintve talán meglepőnek tűnik, hogy a szervezett vakvezetőkutya-képzés nem kezdődött korábban. A kutyák, mint a vakok védelmezői és őrzői — jóllehet a mainál kevésbé kvalifikáltabb formában — már több mint 1000 éve ismertek.

Számtalan példa ismeretes az európai művészetben, amikor kutyák által kísért vak emberek szerepelnek a műalkotáson. Mindezek ellenére, még az

az 1819-ben Bécsben megjelent kiadvány is, aminek „A vakok képzésének tankönyve” címet adták, s amely leírja azt, hogy miként kell a kutyát a vak személy merev pórázzal való vezetésére oktatni — jóformán visszhangtalan maradt. Csak egy évszázad múltán következett be az az eredmény, amely a modern vakvezetőkutya-képzés felvirágzásához elvezetett. Az első világháború idején történt, hogy Németországban egy sebesülteket ellátó orvost elhívtak attól a megvakult katonától, akivel a kórház udvarán sétált. Az orvos német juhászkutyája maradt a sebesülttel, s annyira mély benyomást gyakorolt a kutyának a vak ember iránt tanúsított magatartása gazdájára, hogy az elhatározta: kísérletbe fog a kutyák vakvezetésre való alkalmazhatóságának területén. 1923-ra létre is jött egy vakvezetőkutya-képző iskola Potsdamban, amely az elkövetkező tíz évben több ezer kutyát képzett. Az itt végzett munkára rövidesen felfigyelt egy tehetsős amerikai hölgy: Mrs. Dorothy Harrison Eustis, aki Svájcban a vámszolgálat, a hadsereg és a rendőrség számára tenyésztett és képzett német juhászkutyákat.

*

A potsdami központban tett látogatás mély benyomást tett Mrs. Eustisra, így aztán cikket írt az amerikai Saturday Evening Post 1927 októberi számában. Pár nappal a magazin megjelenése után egy fiatal amerikai vak, Morris Frank is hallott a cikkről. Frank megvette a lap egyik példányát. „Azért az öt centért, amibe a lap került — mesélte később — egy olyan cikket kaptam, ami számomra több mint egymillió dollárt jelentett. Megváltoztatta egész életemet!” Annyira felizgatta a cikk, hogy úgy döntött, megkísérli felvenni a kapcsolatot a Svájcban élő Mrs. Eustis-szal. „Szükségem van egy olyan kutyára!” — írta levelében. „Va-

kok ezrei, olyanok mint magam, szenvednek attól, hogy másokra vannak utalva. Segítsen rajtam, én pedig segítsek rajtuk!”

Lelkesedése meghatotta Mrs. Eustist.

Azonnal intézkedett, hogy kennelfelügyelője, Elliot Humphrey tanulmányozza a Németországban folyó munkát, majd onnan visszatérve képezzen egy kutyát Svájcban. Amikor mindez megtörtént, Morris Frankért küldtek, és néhány héttel ezután — Buddy-val az oldalán, Frank lett Amerika első vakvezetőkutya-tulajdonosa.

Ez ügyben szerzett tapasztalatai alapján Mrs. Eustis felállított egy vakvezetőkutya-központot Oeil qui Voit (angolul Seeing Eye, azaz Látó Szem) néven a svájci Vevey-ben, később pedig megalapította az első vakvezetőkutya-képző iskolát az Egyesült Államokban. Az ezt követő években energiája és vagyona jó részét a vakvezetőkutya-mozgalom fejlődésének szentelte. Sokat utazott, előadásokat tartva munkájáról, és rövidesen, 1930-ban a brit sajtóban is cikkek jelentek meg a témáról. Egy vakvezetőkutya-képző intézmény Britanniában történő felállítása iránt érdeklődő személyek között volt Mist Muriel Crooke, egy német juhászkutya-rajongó a Chesire-beli Wallaseyből, valamint Mrs. Rosamund Bond, aki német juhászkutyák tenyésztésével és kiállításával foglalkozott. Úgy döntöttek, hogy felveszik a kapcsolatot Mrs. Eustis-szal, és néhány levélváltást követően a három asszony Londonban találkozott 1930. szeptember 23-án. Mrs. Eustis megígérte, hogy rendelkezésre bocsát egy kiképzőt, aki levezet majd egy kísérleti programot Angliában.

Így aztán 1930 vége és 31 eleje azal telt el, hogy lerakják egy szervezet

22

alapjait és megtalálják a megfelelő képzési helyszínt. 1931 februárjában Miss Crooke és Mrs. Bond két újabb támogatóval: Alan Singtön kapitánnyal és Lady Kitty Ritson-

nal kiegészítve Londonba utaztak a Vakok Nemzeti Intézetével folytatandó megbeszélésre. Itt nagy csalódásukra megtudták, hogy — szigorúan véve — illegálisan cselekedtek, amikor kiképzési tanfolyamuk számára 284,— Fontot gyűjtöttek össze. Ennek ellenére a vakvezetőkutya-bizottság — ezen a néven váltak ismertté — eltökélte magát a további cselekvésre, és megfelelő megoldásként a bizottság szövetségre lépett a Vakok Nemzeti Intézetével.

Úgy határoztak, hogy a kísérleti tanfolyamot Miss Crooke Wallacey-beli otthona közelében bonyolítják majd, és egy telket, meg egy garázst béreltek New Brightonban, a Cardigan Road-on a kutyák elhelyezésére és raktározási célokra.

A Mrs. Eustis által rendelkezésre bocsátott tréner, William Debetaz 1931. július 1-jén érkezett Angliába Elliot Humphrey társaságában, aki 28 német juhász szuka közül választott ki hatot, amelyeket különböző forrásokból szedtek össze. Humphrey visszatért Svájcba, és Debetaz munkához látott.

*

Az első tanfolyam 1931 októberében indult. Humphrey 19-én, Svájcból így írt Miss Crooke-nak: „Úgy hiszem, a tanfolyam akkortájt ér majd véget, amikor Ön ezt a levelet megkapja. Kérem, adja át nekik szívből jövő jókívánságaimat!”

„Ön nélkül — folytatta — a munka elvégezzhetetlen volna. Csak remélni tudom, hogy sikerült az Ön maradékta-

lan megelégedését elnyernünk, és amikor elindulnak lépteiket óvó új „barátaikkal”, az Ön torka elszorul majd, amint látja, hogy eltűnt a bizonytalanság lépteikből, és emelt fővel, új reményekkel indulnak az életbe.

Szavaink nem elegendőek a köszönetre ezért az áldozatvállalásért, amellyel Ön a függetlenség megtalálásához segítette őket!” S e meglelt függetlenséget kifejezően írta le az első tanfolyam mind a négy résztvevője:

Allen Caldwell: „Nemcsak a háború előtti napokra emlékeztető mesés szabadságot és függetlenséget adott nekem a kutyám, hanem örömteli társaságot is jelent.”

Thomas Ap Rhys: „Follyval a leggyorsabb séta, sőt a futás sem esik nehezemre!

Ő még 48 éven keresztül járt vakvezető kutyával. 82 éves korában halt meg, amikor már hatodik kutyájával közlekedett. „Egy-egy akadály leküzdése után — írta G. W. Lamb — boldogan mentünk tovább, miközben az emberek csodálattal dicsérték a kutya okosságát!”

Musgrave Frankland egyszerűen kijelentette: „A vezetőkutya a vaknak majdnem olyan, mintha a látását kapta volna vissza! Judith a saját súlyát éri — aranyban! Egyetlen napot sem töltenék nélküle!”

*

Most már nem volt megállás! Mrs. Eustis továbbra is tanácsokkal látta el az újszülött szervezetet és komoly anyagi segítséget is nyújtott.

Ahogy a mozgalom erősödött, mind égetőbbé vált egy állandó, angliai tréner szükségessége. Ezt az egyik legkiválóbb svájci tréner, Nicolai Liakhoff (Nyikoláj Liakov) személyében találták meg. Ő korábban az Orosz Birodalmi Testőrség tisztje volt, s miután elhagyta a kényszerült Oroszországot, Párizsban taxisofőr, pincér, festő volt. Am egy

napon Potsdamban találkozott egy vakot vezető kutyával, s a látvány olyan mély hatást gyakorolt rá, hogy felkereste Svájcban Mrs. Eustist, és munkába állt nála. Amikor Mrs. Eustis felszámolta a svájci kiképzési központot, hogy minden figyelmét az USA-beli The Seeing Eye (Látó Szem) nevű mozgalomra fordítsa, Liakhoff elfogadta az angliai meghívást. Itt sokáig trénerként, majd képzési igazgatóként dolgozott, és végül — 1962-ben bekövetkezett haláláig — tanácsadóként.

Bár a kiképzési program immáron szilárd talajon állt, a pénzügyek továbbra is problémát jelentettek. A Christopher Stone 1933-as felhívására befolyt 800 font némileg rendbehozta a költségvetést, de a következő évben az anyagi helyzet ismét nehezzé vált. Az 1928-ban alakult Tailwaggers Club segítségével sikerült megoldást találni oly módon, hogy az anyagi és bizottsági ügyek intézése a klub londoni irodájába került át, és ezzel egyidőben — 1934 októberében — az eddigi bizottság felvette a Vakvezető Kutyák a Vakokért Szövetsége (The Guide Dogs for the Blind Association) nevet.

További komoly előrelépést jelentett a Wallasey tanács adománya 1934 végén egy üres ház formájában, amely lehetővé tette a képzésen részt vevő vak személyek elhelyezését. Később a Wallasey Corporation formális összegért bérbevetelre kínálta azt az ingatlant, amelyet a szövetség első „igazi saját” otthonának tekintenek — a The Cliflet.

Ez egy omladozó ház volt a tengerparton, vad szél támadta az Ír-tenger felől, lábnyi magasan összehordva a homokot köréje. Bizony, alig tűnt ez ideális megoldásnak!

Ám amikor a dolgokat lehetőség szerint rendbe tették, a hallgatók, a személyzet és a kutyák egy fedél alá kerülhettek végre!

Az így megvalósított alapelv, mely

szerint olyan „otthon” biztosítanak, amelyben a vak tanfolyamhallgatók négy héten keresztül vendéglátást élvezhetnek, a mai képzési központok munkájának is alapelve!

(Folytatjuk)

23

Rövid hír Csongrád megyéből

Molnár Mária Beszélő számítógép a szegedi hangoskönyvtárban

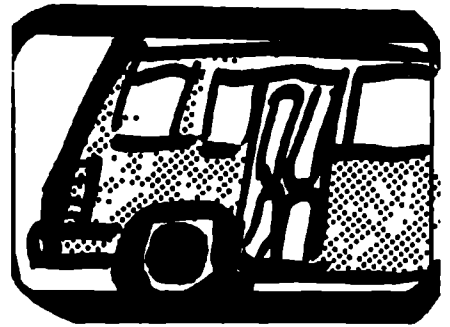
Még a múlt év végén egy örömteli eseményre került sor könyvtárunkban: megérkezett Budapestről a BRAILAB PLUSZ számítógép. A gépet a Csongrád megyei Ifjúsági és Sportosztály pályázatán nyert pénzből és vállalati támogatásokból vásárolta az intézmény.

A gép használatához és folyamatos működéséhez szükséges további eszközök beszerzését is pályázatokon elnyert összegekből szeretné a könyvtár finanszírozni.

1990 januárjától tanfolyamon sajátíthatják el a tudnivalókat. Reméljük, hogy mindnyájunknak jó szórákozást — talán egy-két társunknak kenyérkereső foglalkozást is — biztosít ez az egyelőre csak „csodabogárként” kezelt, mindent tudó masina.

24

Gerdelics Ferenc Közlekedési rovat

Kedves Olvasóink!

Mint köztudott 1990. február 1-től a MÁV- és a VOLÁN-járatokon tarifaváltozás történt. A jobb tájékozottság ér-

dekében az alábbiakban közzé tesszük a tagtársainkra vonatkozó 90%-os és a kísérőkre vonatkozó 50%-os menetdíj táblázatot.

Km	Személyvonat		Gyors- vonati pótdíj	Gyorsvonat	
	2.	1.		2.	1.
	kocsiosztályban			kocsiosztályban	
forintban					
20	1	2	2	3	4
50	3	5	2	5	7
100	6	9	4	10	13
200	12	18	6	18	24
300	18	27	7	25	34
400	22	33	8	30	41
700	30	45	10	40	55

**90%-os
mérséklésű
menetdíjak**

**Egy
útra**

**90%-os
mérséklésű
menetdíjak**

**Menettérti
útra**

Személyvonat		Gyors- vonati pótdíj	Gyorsvonat		Km
2.	1.		2.	1.	
kocsiosztályban			kocsiosztályban		
forintban					
2	4	4	6	8	20
6	10	4	10	14	50
12	18	8	20	26	100
24	36	12	36	48	200
36	54	14	50	68	300
44	66	16	60	82	400
60	90	20	80	110	700

50%-os mérséklésű menetdíjak Egy útra

25

Km	Személyvonat		Gyors- vonati pótdíj	Gyorsvonat	
	2.	1.		2.	1.
	kocsiosztályban		forintban		
10	4	6	8	12	14
20	8	12	8	16	20
30	13	20	12	25	32
40	17	26	12	29	38
50	22	33	12	34	45
60	26	39	20	46	59
70	31	47	20	51	67
80	35	53	20	55	73
90	40	60	20	60	80
100	44	66	20	64	86
120	51	77	30	81	107
140	58	87	30	88	117
160	65	98	30	95	128
180	72	108	30	102	138
200	79	119	30	109	149
220	85	128	35	120	163
240	91	137	35	126	172
260	97	146	35	132	181
280	103	155	35	138	190
300	109	164	35	144	199
350	118	177	40	158	217
400	127	191	40	167	231
450	135	203	50	185	253
500	143	215	50	193	265
550	151	227	50	201	277
600	159	239	50	209	289
650	167	251	50	217	301
700	175	263	50	225	313

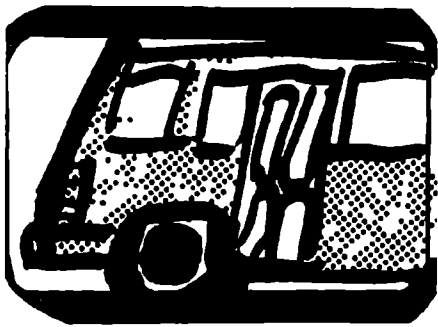

26

50%-os mérséklésű menetdíjak

Menettérti útra

Személyvonat		Gyors- vonati pótdíj	Gyorsvonat		Km
2.	1.		2.	1.	
kocsiosztályban			kocsiosztályban		
forintban					
8	12	16	24	28	10
16	24	16	32	40	20
26	40	24	50	64	30
34	52	24	58	76	40
44	66	24	68	90	50
52	78	40	92	118	60
62	94	40	102	134	70
70	106	40	110	146	80
80	120	40	120	160	90
88	132	40	128	172	100
102	154	60	162	214	120
116	174	60	176	234	140
130	196	60	190	256	160
144	216	60	204	276	180
158	238	60	218	298	200
170	256	70	240	326	220
182	274	70	252	344	240
194	292	70	264	362	260
206	310	70	276	380	280
218	328	70	288	398	300
236	354	80	316	434	350
254	382	80	334	462	400
270	406	100	370	506	450
286	430	100	386	530	500
302	454	100	402	554	550
318	478	100	418	578	600
334	502	100	434	602	650
350	526	100	450	626	700

VOLÁN helyközi autóbusz- közlekedés

27

Km	Menetdíjak							
	Teljesárú		90%-os		75%-os		50%-os	
	régl ár	új ár	régl ár	új ár	régl ár	új ár	régl ár	új ár
0,0— 5	6,—	8,—	2,—	2,—	2,—	2,—	3,—	4,—
5,1— 10	10,—	12,—	2,—	2,—	3,—	3,—	5,—	6,—
10,1— 15	16,—	18,—	2,—	2,—	4,—	5,—	8,—	9,—
15,1— 20	20,—	24,—	2,—	2,—	5,—	6,—	10,—	12,—
20,1— 25	26,—	32,—	4,—	5,—	7,—	8,—	13,—	16,—
25,1— 30	32,—	38,—	4,—	5,—	8,—	10,—	16,—	19,—
30,1— 35	38,—	44,—	4,—	5,—	10,—	11,—	19,—	22,—
35,1— 40	42,—	52,—	4,—	5,—	11,—	13,—	21,—	26,—
40,1— 45	48,—	58,—	4,—	5,—	12,—	15,—	24,—	29,—
45,1— 50	54,—	64,—	4,—	5,—	14,—	16,—	27,—	32,—
50,1— 55	60,—	70,—	8,—	10,—	15,—	18,—	30,—	35,—
55,1— 60	64,—	76,—	8,—	10,—	16,—	19,—	32,—	38,—
60,1— 65	70,—	84,—	8,—	10,—	18,—	21,—	35,—	42,—
65,1— 70	74,—	90,—	8,—	10,—	19,—	23,—	37,—	45,—
70,1— 75	80,—	96,—	8,—	10,—	20,—	24,—	40,—	48,—
75,1— 80	86,—	102,—	8,—	10,—	22,—	26,—	43,—	51,—
80,1— 85	92,—	108,—	8,—	10,—	23,—	27,—	46,—	54,—
85,1— 90	96,—	116,—	8,—	10,—	24,—	29,—	48,—	58,—
90,1— 95	102,—	122,—	8,—	10,—	26,—	31,—	51,—	61,—
95,1—100	108,—	128,—	8,—	10,—	27,—	32,—	54,—	64,—
100,1—110	118,—	142,—	16,—	20,—	30,—	36,—	59,—	71,—
110,1—120	128,—	154,—	16,—	20,—	32,—	39,—	64,—	77,—
120,1—130	138,—	166,—	16,—	20,—	35,—	42,—	69,—	83,—
130,1—140	148,—	178,—	16,—	20,—	37,—	45,—	74,—	89,—
140,1—150	158,—	190,—	16,—	20,—	40,—	48,—	79,—	95,—
150,1—160	168,—	202,—	16,—	20,—	42,—	51,—	84,—	101,—
160,1—170	180,—	216,—	16,—	20,—	45,—	54,—	90,—	108,—
170,1—180	192,—	230,—	16,—	20,—	48,—	58,—	96,—	115,—
180,1—190	204,—	244,—	16,—	20,—	51,—	61,—	102,—	122,—
190,1—200	216,—	258,—	16,—	20,—	54,—	65,—	108,—	129,—
200,1—210	226,—	270,—	32,—	38,—	57,—	68,—	113,—	135,—
210,1—220	236,—	282,—	32,—	38,—	59,—	71,—	118,—	141,—
220,1—230	246,—	294,—	32,—	38,—	62,—	74,—	123,—	147,—
230,1—240	256,—	306,—	32,—	38,—	64,—	77,—	128,—	153,—
240,1—250	266,—	318,—	32,—	38,—	67,—	80,—	133,—	159,—
250,1—260	276,—	330,—	32,—	38,—	69,—	83,—	138,—	165,—

28

Szemelvények a nemzetközi vakügyi sajtóból

J. Karadzsov

A távollátás gyógyítása

(A *Zari c.* bolgár folyóiratból fordította: *Csapó Endre*)

A távollátás gyógyításának új módszerét dolgozták ki a moszkvai Interdiszciplináris Tudományos-technikai Komplexum Mikrosebészeti Szemklinikáján. Erről az új módszerről beszél Szvjatoszlaf Fjodorov, a komplexum főigazgatója, aki a SzTA levelező tagja.

„Mint ismeretes, távollátás esetén (a betegség tudományos neve: hipermetropia) a fénysugarak a szem renehártyája, a retina mögött találkoznak, így a beteg a tárgyak képét elmosódottan látja. A mi műtétünk célja az, hogy úgy változtassuk meg a szem szaruhártyájának optikai jellemzőit, hogy a fénysugarak fókuszpontja pontosan a retinára kerüljön. Maga a műtét a hagyományos szakrendeléshez hasonló körülmények között történik, csupán a beavatkozás módja újszerű.

A beteg szemébe érzéstelenítőt cseppentenek, majd ezután különleges festékkel felrajzolják a szemére az operáció „térképét”. A műtétet egy speciális készülékkel végzik, mely rendkívül pontosan szabályozza a beavato-

zás mélységét, időtartamát és hőmérsékletét. A műszer kivezetése képes behatolni majdnem roncsolásmentesen a szaruhártya mélyebb rétegeibe, majd egy-két tizedmásodpercig hőenergiát közöl a környező szövetekkel. A közölt hő hatására a szaruhártyát alkotó kollagén fehérje molekulái összehúzódnak.

Ennek következtében a szaruhártya széle egyre inkább összezsugorodik, és így a közepe domborúbb lesz. A domborúbb szaruhártya következtében az egész szem, mint összetett optikai rendszer fókusza csökken, a tárgyak képe a retinán keletkezik. A kívánt hatás igen gyorsan bekövetkezik. A műtét után egy nappal kötést kap a páciens a szemére, majd két-három hétig fertőzés- és gyulladásgátló cseppeket. Fenti procedúra után az eredmény „szemmel” látható. Pl. azoknál a betegeknél, akik féloldali távollátásban szenvedtek, s látásuk szemüveggel sem érte el a tíz százalékot, a műtét után a látásélesség szemüveg nélkül (l) meghaladja a 40—70%-os értéket — az életkortól függően. Végső célunk az, hogy e betegséggel küszködők megszabaduljanak a szemüvegtől, amely erős távollátás esetén sokszor igen vastag és nehéz üveget tartalmaz. Nem is beszélve arról, hogy néha a különböző távolságra való nézéshez a különböző eszközök egész arzenál-

ját kell magával hordani a betegnek. Az ilyen emberek gyakran panaszkodnak fejfájásra, szédülnek és már kis látásterhelésnél is gyorsan fáradnak. Némely összetettebb funkcionális látáskárosodásnál pedig a szemüveg nem is képes teljesen korigálni a látásfogyatékosságot. A kontaktlencse sem mindenkinél alkalmazható megoldás, a szemlencse-beültetés pedig kockázatos és igen bonyolult eljárás, legalábbis a mi módszerünkhöz képest. Klinikánkon eddig több mint kétezer sikeres műtétet végeztünk, s a néha két hétig is eltartó megfigyelés azt mutatja, hogy módszerünk az idő próbáját is kiállja.

Az operáció minden olyan esetben ajánlott, ahol a beteg életkora 18—60 év közötti, szemüvege pedig nem haladja meg a 8 dioptriát. A hőkezelés mellett tanulmányoztuk a lézeres kezelés lehetőségét is, és ezek a kísérletek is igen jó eredményeket mutattak. A készülékek szabadalmaztatása megtörtént az Egyesült Államokban is, és egy amerikai céggel tárgyalunk a licencvásárlás lehetőségeiről. További kutatásokat is folytatunk az irányban, hogy a mínusz 12 és plusz 19 dioptriával rendelkezők széles spektrumához tartozó embereket 19—20 éves korukra — tehát a pályaválasztás idejére — teljesen megszabadítsuk a szemüveg viselésétől.”

Mira Popova

„Az eszperantó új világot tárt fel előttem”

Megjelent az Esperanta Fajrero című eszperantó nyelvű bolgár folyóirat

1989. 2. számában.
Fordította: Pálfi Ferenc.)

29

1940 őszén a szófiai eszperantisták összejövetelén új tag jelent meg. „Ki ez; hol tanulta a nyelvet?” — kérdezték egymást a jelenlevők. Nemsokára rávették, hogy beszéljen eszperantóul. Ő azonban elmagyarázta, hogy eddig nem volt lehetősége beszélni, csak levelezett.

És mivel egy francia hölgy — a levelezőpartnere — nagyon szerette az anekdotákat, ő tehetsége szerint fordított anekdotákat, és elküldte azokat partnernőjének. És most új barátai előtt Todor Sosev elmondta egyik ilyen anekdotáját.

A szófiai eszperantisták lassanként megszokták összejöveteleiken a magas vak fiatalembert, és 1944. szeptember 9. után nemsokára Aszen Grigorovnak, első eszperantótanárának ajánlására beválasztották a szófiai szervezet vezetőségébe. Ha a szegénység és a betegség miatt nem tért volna le a választott pályáról, Todor Sosev valószínűleg zenész lett volna. A bulgáriai Vakok Állami Intézetében hegedülni és zongorázni tanult. Nagyon boldog volt, amikor 1935-ben a Bolgár Állami Konzervatórium hallgatója lett. Hogy fenntartsa magát, kocsmákban játszott, de az így kapott pénz még a mindennapi kenyérre sem volt elegendő. Megbetegedett és visszatért szülőfalujába, Szvezsenbe (Karlovo város közelében). Óriási volt a kiábrándulása, de a napok nem teltek céltalanul és nyomtalanul. Kitartóan tanulta az eszperantót. Amikor a nővére ráért, segített neki, és az ő irányítása mellett pontírásban kis eszperantó—bolgár szótárt írt le, amelyet mostanáig

30

megőrzött. 1939 óta kapta a pontírású „Esperanta Ligilo”-t. Ötször-hatszor elolvasott minden cikket, mert érteni akart mindent, emlékeztébe akart vésni minél több szót.

— „Az eszperantó új világot tárt fel előttem. Összekötött különböző országokból való emberekkel — mesélte Todor Sosev. — A nemlátóktól érdekes újdonságokat tudtam meg, új ötleteket merítettem a munkánkhoz.

Todor Sosev fiatal korától fogva egyik legaktívabb tagja a Bolgár Vakok Szövetségének, a Vakok Népi Fogyasztási Szövetkezetének és a Louis Braille Olvasóegyletnek. Mint tudásra szomjazó, szorgalmas, fegyelmezett, kitartó és kezdeményező ember, kivíta társai bizalmát, és többször is beválasztották különböző vezetőségekbe. Egy ideig volt a Bolgár Vakok Szövetségének elnöke. De leggyümölcsözőbb volt tevékenysége, mint a vakok szövetségének alelnöke és gazdasági ügyeinek vezetője (1959—1975). Ebben az időszakban a vakok már meglevő vállalatai megszilárdultak, terjeszkedtek, de kétségtelenül új feladatokat is állítottak a szövetség vezetősége elé. Todor Sosev fáradhatatlan volt újfajta termelési ágak megszervezésében, termelőépületek, lakóházak, kultúrházak, üdülők stb. építésében. Az Uszpeh (Siker) Vállalat részlegei megjelentek az ország különböző részeiben; bevezették a szűrők, bőröndök, autóvillamossági alkatrészek, kapcsolótáblák, kábelek, banándugók, érintkezők gyártását. Növekszik az ipari termelés volumene, megsokszorozódik a nyereség, javul a látásukat veszített emberek élete. A munkások és hivatalnokok már jó fizetést kapnak, megfele-

lő lakásokban élnek, pontírásos és kazettára vett könyveket olvasnak, tanfolyamokra és tanulókörökbe járnak, felsőbb iskolákban tanulnak...

1983-ban Sosev nyugdíjba ment, de azóta sem tud nem dolgozni. Vak eszperantisták javaslatára megbízták pontírásos eszperantó nyelvű folyóirat kiadásával, amely évente négyszer jelenik meg. Az eszperantó, amely fiatal korában ablak lett számára a világra, most új foglalkozást jelentett neki. Hiányoztak a szerzők, hiányoztak a fordítók, de Todor Sosev rengeteg munkával és kitartással szerkeszti az Esperanta Fajrero című újságot, amelynek már 307 külföldi olvasója van csaknem minden európai országban, Észak- és Dél-Amerikában, Japánban, Kínában, sőt még Ausztráliában is.

1985-ben az ismert olasz vak eszperantista, Guglielmo Vassio ezeket írta neki: „Nagyon örülök a folyóiratának. Már az első számával a legjobbak közé emelkedett.”

Mi is örülünk a folyóirat sikerének, mivel beszél országukról és nem látó polgárainak életéről. Irodalmi rovatában időről időre megjelennek Sosev versei is. Közülük többet is egyenesen eszperantóul szerzett. Már 1957-ben, a Spanyolországban rendezett nemzetközi irodalmi versenyen megnyerte az első díjat, majd Olaszországban oklevelet, 1969-ben pedig a második díjat a Bolgár Eszperantó Szövetség pályázatán. Szonettjei bekerültek a Rózsa és kard című antológiába. Leggyakrabban a szerelemről és a szenvedésről ír.

1988. november 16-án volt Todor Sosev hetven éves. Ez jó alkalom, hogy gratuláljunk neki és kívánjunk még több éves tevékenységet, mint szerkesztőnek és mint a Bolgár Eszperantó Szövetségben a vak eszperantista szekció elnökének.

Müller Szilárd Róbert:

Kerékpárral török tájakon

31

VI. rész

Testi szenvedés

Amikor elhagytam Kappadókiát, még nem sejtettem, mit tartogat számomra a következő éjszaka. Egy kisváros szélén, az egyik ház udvarán kaptam szállást. Az ott lakó gyerekek hamar észrevették, mennyire kitikkadtam. Akkor még nagy öröömre hoztak egy korsó vizet, amit becsületesen el is tüntettem, s ami nemsókára felszólítás nélkül el is hagyott. A vacsora után gyorsan nyugovóra tértem. Már-már elaludtam, amikor kezdtem rosszul érezni magamat. Reggelig tartó „kijárás” lett a folytatás. Emésztés nélkül ment rajtam keresztül mindaz, amit előzőleg elfogyasztottam. Még a helyszínen rájöttem, hogy a kút vizét az a folyóvíz fertőzhette meg, amivel a kertet árasztották el öntözés céljából.

Réggel elgyötörten keltem. Három napon keresztül tartott ez az elesett állapot. Közben minden eltávozott tőlem, mielőtt még erőt méríthettem volna belőle, elég magas láz is györört. A nálam levő gyógyszerkészlet jelentős apadása végül is azt eredményezte, hogy a negyedik napon érezhető jobbulást tapasztaltam. Betegségemről egy kicsit elvonta a figyelmemet, hogy a bajt ezekben a napokban még három defekt és egy küllőszakadás is tétezte.

Érthető, hogy kimerülten érkeztem egy benzinkúthoz, amelyhez kellemes étkezőhely csatlakozott.

A lábadozás

Tizenéves török fiúk karoltak fel, akik a nyári szünet idejére vállaltak munkát az étterem-

ben. Nyomban kerítettek egy széket. Még le sem ültem, mire üdítőt nyújtottak felém: Felajánlották, hogy megfürödhetek a személyzeti zuhanyozóban. A pozitív hozzáállás láttán felbuzdulva úgy döntöttem, hogy éjszakára itt verek tábort.

Vacsorára zabpehelyből kotyvasztottam magamnak étket. A fiúk fürkésző tekintettel kísérték figyelemmel az egész műveletet. Egyikük bele is merítette koszos kezét a készülő eledelbe, hogy közelebbi kontaktusba kerülhessen velem. Biztos azt hitte, hogy az ott csaholó kutyának főzöm az ételt.

Aznap viszonylag korán visszavonultam a sátramba. A korábbi rohamok nem jelentkeztek, így hamarosan mély álomba zuhantam.

Hirtelen arra ébredtem, hogy valaki éktelelenül kiabál a sátorban, és egy égő öngyújtóval hadonászik. Álmodom? Nem! Rám törtek? Kigyulladt a sátor? A kis ördög megállás nélkül ugyanazt a szót hajtogatja. Csuumvizes voltam és gyenge. Öt perc kellett hozzá, mire megértettem, hogy vacsorára vagyok hivatalos este fél 11-kor.

Az étteremben terített asztal várt: az ottani konyhafőnök vendége voltam. Ehettem, ihattam — amennyi belém fért. Majd a fiúk társágában átvonultam a szomszédos trafikba, ahol szabad volt a vásár! Csoki, cukorka, üdítők között válogathattam. Címet cseréltünk, azután ismét lefeküdtem. Barátaim keléskor már reggelivel vártak. A hosszú búcsú után elindultam vissza Ankarába.

Segítenek a kamionosok

Ankarában jelentkeztem a követségen. Tudattam a képviselőlet illetékeseivel, hogy már visszafelé tartok. Még egy rövid sétát is tettem,

32

azután útra keltem. A városon kívül szerettem volna táborhelyet találni.

Ahogy közeledtem a város szélé felé, arra lettem figyelmes, hogy az egyik parkolóban magyar kamionok állnak. Szeget

ütött a fejembe, hátha elalhatnék valamelyik kocsiban. Az ötlet jónak bizonyult. Egy hűtőkocsi belsejében térhettem nyugovóra. Kívánságomra a hűtést is bekapcsolták volna, de erre azért nem tartottam igényt.

A sofőrök egyre bizonygatták, hogy rendkívül nehéz és veszélyes útszakasz áll előttem, ezért inkább elvisznek, ameddig csak akarom. Nem kellett sokáig gyözködniük. A betegség legyengített, így elfogadtam a segítségüket.

Gyors reggelizés után indultunk is. Isztambulig az addigi kalandos biciklis utamhoz képest semmi érdekes nem történt. Most alkalmas volt áthaladni a Boszporusz fölött ívelő hídon! Vacsora közben a birkapörkölt mellé még egy üveg török bor is került az asztalra.

Másnap reggel elváltam a kamionosoktól, mivel kitérőt tettem Rodostóba. Írtam egy levelet, amit elhoztak és postáztak, így meg is előzött engem a hírem ...

Rodostóban tisztelegtem Rákóczi fejedelem és Mikes Kelemen emléke előtt, majd Drinápolynak (Edirne) vettem az irányt. Amikor onnan kifelé kerekedtem, Atatürk szobra intett búcsút nekem.

Egy ügyes húzással kijátszottam a török határőrök éberségét, és így megúsztam a lejárt vízumom miatt rám kiszabható pénzbüntetést.

Hamarosan bolgár területen gurultam. Átszeltem az országot, azután Jugoszlávia következett. Egyheti kerekedés elteltével befutottam Tatára. Most itthon gyűjtök erőt egy nagy indiai úthoz, ami kezdetben arra fog vezetni, ahol most tapasztalatot gyűjtöttem. Jövőre ketten vágunk neki, de akkor már gyalog.

Vége

Kötésminták

**Csík minta háromszögekkel
(kezdőknek)**

12-vel osztható szemek

1. 12 sima
2. 1 fordított, 4 sima, 2 fordított, 4 sima, 1 fordított.
3. 2-szer egymás után: 2 sima, 3 fordított, 2 sima.
4. 3 fordított, 2 sima, 2 fordított, 2 sima, 3 fordított.
5. 1 fordított, 3 sima, 1 fordított, 2 sima, 1 fordított, 3 sima, 1 fordított.
6. 1 sima, 10 fordított, 1 sima.
7. 1 fordított, 10 sima 1 fordított.
8. 1 sima, 3 fordított, 1 sima, 2 fordított, 1 sima, 3 fordított, 1 sima.
9. 3 sima, 2 fordított, 2 sima, 2 fordított, 3 sima.
10. 2-szer egymás után: 2 fordított, 3 sima, 2 fordított.
11. 1 sima, 4 fordított, 2 sima, 4 fordított, 1 sima.
12. 12 fordított.

**Hullámminta csavarással
(gyakorlottaknak)**

24-gyel osztható szemek.

A páros sorok fedettek.

1. 1 fordított, 2 sima végig váltva a soron.
- A 3., és 5. sor egyezik az elsővel.
7. 3-szor egymás után: 1 fordított, 2 sima. 3 szemet jobbra csavar (1 szemet segédűn a munka mögé helyezünk, 2 sima, majd a segédűről 1 sima), 1 fordított, 3 szemet balra csavar (2 szemet segédűn a munka elé helyezünk, 1 sima, majd a segédűről 2 sima). 2-szer egymás után: 2 sima, 1 fordított, 2 sima.
9. 2-szer egymás után: 1 fordított, 2 sima, 1 fordított, 3 szemet jobbra csavar, 1 sima, 1 fordított, 1 sima. 3 szemet balra

csavar, 1 sima. 2-szer egymás után: 1 fordított, 2 sima.

11. 2-szer egymás után: 1 fordított, 2 sima, 1 fordított. 3 szemet jobbra csavar, 2 sima, 1 fordított, 2 sima. 3 szemet balra csavar. 2-szer egymás után: 1 fordított, 2 sima.

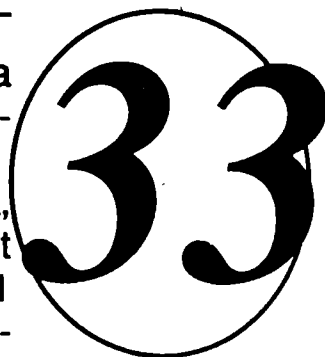
13. 2-szer egymás után: 1 fordított, 2 sima. 3 szemet jobbra csavar. 2-szer egymás után: 1 fordított, 2 sima, 1 fordított. 3 szemet balra csavar, 2 sima, 1 fordított, 2 sima.

15. 1 fordított, 2 sima, 1 fordított, 1 sima. 3 szemet jobbra csavar, 1 sima. 2-szer egymás után: 1 fordított, 2 sima, 1 fordított,

1 sima. 3 szemet balra csavar, 1 sima, 1 fordított, 2 sima.

17. 1 fordított, 2 sima, 1 fordított. 3 szemet jobbra csavar, 2 sima, 1 fordított. 5 szemet fedetten jobbra csavar (2 szemet az első segédtűn a munka mögé helyezünk, 1 szemet a második segédtűn szintén a munka mögé helyezünk. 2 sima. A második segédtűről 1 fordított, majd az elsőről 2 sima, 1 fordított.) 2 sima, 3 szemet balra csavar, 1 fordított, 2 sima.

19. Megegyezik az elsővel.

Kiss János

Törődjünk többet egészségünkkel!

A fejfájás gyógyszerei

A fejfájás a leggyakoribb tünet. Kiváltó oka nemcsak igen eltérő, hanem igen sokféle lehet, bár ismerünk olyan fejfájást is, amely önálló bajnak tekinthető. Az orvostudomány meghatározása szerint az agykoponyán belül érzett fájdalmat nevezzük a fejfájásnak. Nem sorolandó ide a fogfájás, az arc vagy az arcüreg fájdalma stb. A fejen sok az érzékeny terület: a bőr, a bőr alatti kötőszövet, a szemgolyó, a szemüreg kötőszöve, az orrmelléküreg, a keményagyburok és az erek. Ezek működése igen eltérő, így érthető, hogy igen-csak különböző behatások következtében okozhatnak fejfájást.

Mi a kiváltó ok?

Vannak olyan fejfájások, amelyek okának megállapítása még a laikusnak sem okoz gondot. Ha valaki egy görbe estén sokat ivott, reggelre általában erős fejfájással ébred, ami előbb-utóbb magától megszűnik. Ugyancsak önmagától is rendeződik a fejfájás akkor, ha azt például mértéktelen napozás váltotta ki. Minthogy a mai ember nem akar szenvedni, érthető, hogy fájdalomnak minél előbbi csillapítása miatt gyógyszerhez nyúl. Ez ilyen esetekben helyeselhető is.

Másként áll azonban a dolog akkor, ha gyakran (néha naponta) visszatérő fejfájásról van szó, vagy ha az egyébként nem

34

fejfájós ember érez hirtelen, erős és szűnni nem akaró fejfájást. Ez utóbbi a veszélyesebb, mert ilyenkor a kiváltók többnyire súlyos, és ennek megfelelően néha igen sürgős orvosi

ellátást igényel. A diagnózis lehet vírusos fertőzés, agyhártya alatti vagy kisagyi vérzés, agyi érelzáródás, kezdődő agydaganat, de lehet hirtelen felugró magas vérnyomás, valamilyen szembetegség stb.

Az okok közül is kiemeljük a magas vérnyomást. Statisztikai adatok szerint az agyvérzésben elhunytak boncolási adatainak és kórelőzményeinek egybevetéséből kitűnt, hogy mindössze 30 százalékuk részesült magas vérnyomás ellen orvosi kezelésben. Nagy többségük tehát elhanyagolta ezt az egyébként ma már jól kezelhető és karbantartható betegséget, aminek elsősorban az az oka, hogy a kifejlődő magas vérnyomást a beteg többnyire nem érzi, sokáig nem okoz panaszokat. Holott korai stádiumában a magas vérnyomás könnyebben rendezhető, a kezeletlen betegség viszont számos más, súlyos betegség okozója lehet. A rendszeres szűrővizsgálatnak tehát nagy a jelentősége.

Ahogy orvosi ellátást igényel a hirtelen fellépő, súlyos fejfájás, ugyancsak orvoshoz kell fordulni akkor, ha a fejfájás gyakran ismétlődik, esetleg naponta előjön. Az ilyen fejfájások közé tartozik a migrén, ami általában egyoldalas, de sokszor kétoldalas rohamokban jelentkezik. Pontos okát — bár sokan kutatták és kutatják — ma sem ismeri az orvostudomány, ami azonban nem jelenti azt, hogy a tapasztalatok alapján ne tudná enyhíteni, gyakoriságát csökkenteni. Jellegzetessége, hogy a rohamok gyakran társulnak hányással, látási zavarokkal; előfordulása

nőknél gyakoribb, de a férfiakat is érinti. A rohamokat sok esetben izgalom, szellemi kifáradás váltja ki, és a féloldalas kezdet után a fájdalom ráterjedhet a homlokra, a másik oldalra, a tarkóra. Súlyosabb migrénnél a külső ingerekre (fényre, zajra stb.) is érzékeny a beteg. A migrén azért is igényel gondos szakorvosi ellenőrzést, mert esetleg az étrendben kereshető az oka; sokszor ugyanis a megfelelő diétával jelentősen csökkenthető a rohamok száma.

Csillapítók sokasága

A fejfájást csillapító gyógyszerek választéka meglehetősen széles, ezen belül a vény nélkül beszerezhetőek közül sem mindegy, hogy mikor mit használunk. Talán a legismertebb készítmény az Antineuralgica tableta, amelynek neve a neuralgiás (magyarul idegzsábás) fájdalmak elleni hatására utal. A neuralgiás fejfájás azonban többnyire igen rövid ideig tart: ha pedig tartós lenne, arra nem használnak az egyszerűbb gyógyszerek. Az Antineuralgica tableta koffeint, amidazofént és fenacetint tartalmaz. Ezért — bár esetenként igen jó hatású lehet — huzamos vagy éppenséggel állandó használata súlyos következményekkel járhat: az amidazofén a vérképzést károsítja, a fenacetin pedig vesebetegséget okozhat.

Kifejezetten a fejfájás gyógyszere az Azophenum coffeinum citricum (új neve: Phenazonum coffeinum citricum), amelynek eredeti elnevezése utalt is erre, mert Migreninnek nevezték.

Az Antineuralgicához hasonló a Karil tableta; összetétele ugyanaz, csak kétszer annyi koffein van benne. Nem célszerű bevennie annak, aki amúgy is nyugtalan, ideges, ők inkább Demalgont vagy BarbamiD tablettát vegyenek be. A De-

malgon kúp formájában is kapható; azok számára van jelentősége, akiknek ilyenkor egy gyógyszer bevétele is nehézséget — esetleg hányingert — okoz.

Az amidazofénnek egy továbbfejlesztett változata az Algopyrin tableta. Az Algopyrinnél erősebb a Quàrelin, ami az Algopyrin hatóanyagán, a novamidazofé-
nen (új neve Noraminofenazon) kívül koffeint és egy görcsoldó vegyületet, nospát tartalmaz. Ez utóbbi alkotórész miatt használják olyan fejfájások ellen, amelyeknél érgörcsre gyanakodnak. Az ilyen fejfájás általában lüktető fájdalommal jár.

Említenünk kell a „sima” Amidazophen tablettát, valamint az acetil-szalicilsavat, illetve sóit tartalmazó szereket: az Istopyrin kémiailag azonos a híres, már majd 90 éve használatos Aspyrin Bayer készítménnyel, a Kalmopyrin pedig e vegyületnek a kalciumsója.

Jó tudni, hogy a legtöbb fejfájás-csillapító használható lázcsillapítónak, általános fájdalomcsillapítónak is.

Külön kell szólnunk a kifejezetten fejfájásra való Salvador nevű kombinált készítményről, amelyben egy kevés altató jelle-
gű vegyület is van. Ezért ennek, valamint a már említett Barbamid és Demalgon tablettának a szedése esetén gondolni kell arra, hogy a reakcióképesség, a mozgások összerendezettsége, a gondolkodó-
képesség bizonyos mértékben csökken. Ez különösen akkor okozhat bajt, ha valaki veszélyes gépen dolgozik, gépkocsit vezet stb.

Említettük már az Amidazofén és a Fenacetin káros mellékhatását. Ilyen mellékhatása az acetil-szalicilsavnak is van; gyomorvérzést, hosszabb szedés esetén fekélyt okozhat. Ezért olyanok, akiknek ilyen panaszuk már volt, ne szedjék.

A fejfájás-csillapítók kedvező hatását kár volna nem felhasználni. Azonban gon-

doljunk arra, hogy ezekkel a gyógyszerekkel élni kell, de nem szabad velük visszaélni. Egyes országokban rá is nyomtatják minden egyes dobozra, hogy a gyógyszer huzamos szedése egészségkárosodást okozhat. Nem tudni, milyen eredménye van ennek a figyelmeztetésnek, azt mindenesetre tudnunk kell: attól, hogy ezek a gyógyszerek a gyógyszertárakban szabadon beszerezhetők, nem ártalmatlanok. Önma-
gunkkal szembeni felelőtlenség, ha sokáig úgy használjuk azokat, hogy nem fordulunk orvoshoz.

Meg kell említenünk, hogy az utóbbi időben hazánkban is terjednek olyan gyógymódok, amelyek különböző betegségeket — így a visszatérő fejfájást is — nem gyógyszerrel igyekeznek gyógyítani. Ilyen például az akupunktúra. Ez az eredetileg Kínából származó, ősi népi gyógy-
mód a modern orvostudományban is mindinkább teret nyer, különösen, amióta elektromos impulzusokkal kombinálva is alkalmazzák. Azt, hogy ez az eljárás miképpen csillapítja a fájdalmat (és fejfájást), mindmáig nem tudjuk. Több, erre vonatkozó elmélet van, és sok helyen foglalkoznak az igazolásukkal.

Akárhogyan van is, a visszatérő fejfájás életrendváltozást igényel: több szellemi kikapcsolódást, szabad levegőn való sok mozgást, elegendő alvást, az izgalmak csökkentését. Nagyon hasznos lehet, ha az érdekelt pontosan jegyzi, hogy mikor, milyen ételt-italt fogyasztott. Néhány hónap elteltével megtalálhatja azt az élelmiszert (pl. csokoládét, vörösbort, sajtot stb.), amelynek elfogyasztása után megfájdul a feje. Ez persze hosszadalmas, türelmet igénylő feladat, de megéri.

36

Hu-
mor-
sarok

Alekszandr Sztjepanovics Petrovics:
TALPRA MAGYAR!

(DEBRECENI GÉZA
átköltése; megjelent a *hócipő szilveszteri*
számában.)

*Talpra magyar, hi a haza!
Itt az idő. Most, vagy sóher.
Szavazzatok: legyünk rabok,
Netán szabad demokratok.
Vagy harmadik út is akad,
Ha, ki magyar, otthon marad?!*

*Sejtjük, mi volt motanáig,
Kiknek szidjuk őszanyáit.
Míg másoknak pár év cella
Jutott — már ha nem parcella.
Külhonba, kik kifuthattak,
Hazajöttek, s nem nyughatnak.*

*Sehonnai bitang ember
Meddig lehet parlamenter?
Aki mentent megszavazott
fizessen az most kamatot!
Neki nincsen már hitele,
S Országházunk tele vele?!*

*Fényesebb a láncnál a bárd,
Egy rossz pártnál jobb több rossz párt?
Mindenki mást szarba mártunk,
Te éledj csak régi pártunk?!
Támadj föl sok munkahelyen!
Szavaz a nép: Már nemigen.*

*Pénztárcáink homorulnak,
Unokáink kiborulnak.
Tudjuk, kiket emlegetnek,
Na, nem éppen áldás mellett.
Magyar talpra! Hi a haza!
S reméljük, nem Szibéria.*

*A magyarok Istenére
Eszküszünk,
Habár kutya sors mar,
Meg mégsem veszünk!*

Vak
szerzők
művei

Dénes Géza

Nyomtalan nyomok

— Fontos még ma elmenned? — kérdezte Magdi a férjétől, Feritől egy csöppet sem titkolt aggodalmaskodással. Valamilyen megmagyarázhatatlan, sejtelmes érzés jelentkezett lelke mélyén. Nem féltékenység gyötörte. Eszében sem volt most féltékenykedni, mint oly sokszor az utóbbi két év alatt, valljuk be őszintén, nem is alaptalanul. Feri titkárnöje, Ica teljes sikerrel vitte a minden szempontból állandóan rendelkezésre álló munkatársnő szerepét, aminek következtében Magdinak csak a feleség szerepe, a háztartás és a gyerekek nevelése maradt.

— Hogy fontos-e? Ilyen fontos még soha nem volt! — válaszolta Feri nagyon bizonytalan hanghordozással, mert meglepte az érdeklődés. — Nagyon fontos. A nyugatnémet delegáció már tegnap megérkezett, ma pihenten tárgyalnak velünk. Természetesen mi is felkészültünk a megbeszélésekre — folytatta Feri, de már bánta, hogy belekezdett ebbe az átlátszó magyarázatba.

— Te tudod ... Ha menned kell, hát menj! ... — ennyit mondott Magdi, közben meredten nézte néhány pillanatig az őszülő halántékú, széles vállú férjét. Elfordult, majd a szükségesnél mélyebbre hajtott fejével nézegette — mintha most látná először — a vitrin csecsebecseit.

Magdi átgondolta az utóbbi időben történeteket.

Borzasztó ez a Feri. Meddig tarthat még ez a ...? Rettenetes! Uram Istenem segíts! Felködlött előtte Ica, a titkárnö. Szép lány az igaz. Valamivel fiatalabb is nálam. Na és? Engem, a gyerekeink anyját nem lehet csak úgy lecserélni. Soha nem leskelődött utánuk. Elborzadt a gondolattól is.

Egészen véletlenül néhány alkalommal úgy adódott, hogy látta őket együtt. Legutóbb a textilbolt kirakata mögül, a zebránál. Feri hanyag eleganciával tartotta a volánt a piros lámpánál és öntelt mosolygások között magyarázott. Látszott, hogy minden áron szórakoztatni akarja Icát. Ica aranszőke fürtjeit menyecsskére kötött színű, fehér pettyes kendője takarta valamelyest. Alóla csiklandozóan ki-kibukkant a szókesége. Tudta, hogy ez a kék kendő előnyösen emeli ki szőke haját, ezért autós kirándulásokhoz mindig ezt viselte. Magabiztos volt, önfeledten kacagott, miközben kikönyökölt a kocsiból.

A ködös kép eltűnt. Magdi Ica helyébe képzelte magát. Döbbenet állapította meg, hogy ő nem illik ebbe a képbe így, csak akkor, ha gyermekei mögötte ülnek, a hátsó ülésen. Mert ő igenis — rendes feleség, igazi Anya. Élete boldognak ígérkező rendjét felborítva látta férje léha érzelmi élete miatt és fojtott zokogásban tört ki. Sírástól eltorzult arcát tenyerébe temette, vállá meg-meg rándult. Mély lélegzetvételekkel próbálta magát fékezni. Nem fordult vissza, úgy érte Feri dörgedelme:

— Mit bógsz? Holnap, vagy holnapután hazajövök! Vigyázz a gyerekekre! Hagytam pénz az íróasztalon. Na, szervusz. — És Feri becsukta maga mögött az ajtót.

Magdi lefekvés előtt most is együtt imádkozott gyermekeivel, aztán átment saját hálószobájába és mélységes csendben megpróbált elaludni. Nem sikerült. Kézbe vette megkezdett könyvét, de nem értett belőle semmit. Kora délután óta kopogott az eső az ablakpárkány bádoffedelén, de alig hallott belőle valamit. Gondolatai másutt jártak.

Nagyon rossz éjszakája volt, alig várta, hogy pirkadjon. Melegítőbe búj, nesztelenül bolyongott a lakásban. Belesett az alvó gyerekekhez, utána bement férje dolgozószobájába. Az íróasztalon, hanyagul odavetve százasok hevertek. Hozzá sem nyúlt a pénzhez, a konyha rendetlenségével sem törődött. Kávét főzött, később letusolt. Valamennyire megnyugodott. Leült és türelmesen várta azt a neszt, amit naponta okoz az ajtó levélnyílásán bedobott újság.

Úgy lapozgatott, mint máskor. A címet futotta át, és ha az jót ígért, beleolvasott

a cikkbe is. A sport nem érdekelte. A várható időjárás után a rövid híreket böngészgette. Kiállítások, meghalt ... eltemették... kitüntették ... Az egyiknél csodálkozóvá vált az arca. Először pír öntötte el, aztán elsápadt. Kezei remegtek, újra elolvasta:

„A napok óta tartó esőzés tragikus bal esetet okozott. A síkossá vált M3-as úteszten felborult, kigyulladt és elégett egy személyautó, feltehetően két utassal. A helyszíni megállapítások szerint a kocsni nyitható tetőszerkezetű volt. A megszenesedett roncsok közelében egy kék színű fehér pettyes fejkendőt találtak. Az azonosítás folyik.”

Magdi elejtette az újságot. Lassan kelt fel a székből és a tükör elé állt. Mint a visszapillantóból, úgy állapította meg, hogy nincs senki mögötte.

— Borzasztó! Uram segíts meg, ne hagyj magamra! A gyerekeim ... — Térdre esett, ráborult a rekamiéra, elmerülten imádkozott. Nagyon kevés könny gördült le az arcán.

Később átment a gyerekekhez, akik már ébren várták a keltés idejét. Vidáman, gondatlanul köszöntötték anyjukat, nyakába ugrottak és a reggeli után érdeklődtek. Lelkesedésüket végre csillapítani tudta anyjuk, amikor szóhoz juthatott:

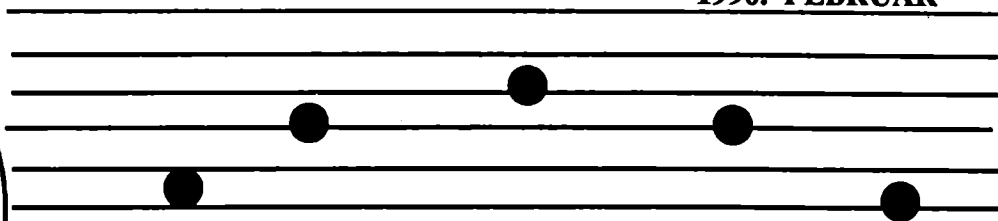
— Gyerekek! Holnap hétfő, de nem mentek iskolába. Majd szólok a tanítónak. Holnap templomba megyünk. Imdkozunk édesapátokért. Szépen csendben fogtok viselkedni! Nem forgolódtok, hanem előre néztek!

— Azért imádkozunk, hogy apu szerencsésen hazaérjen a nehéz munkájából? — kérdezte a legkisebbik.

— Nem! Hanem azért, hogy majd ha elérkezik az ideje lelkünk találkozhasson.

Magdi magához ölelte gyermekeit. Szőke fejcskájukat keblére szorította: csak a gyerekekre gondolt, miközben megeredt szeméből az eső. Elkerülhetetlen volt a sírás, amit a kicsik azonnal érzrevettek és értetlen csodálkozással, aggódó szeretettel nézték édesanyjuk visszafojtott szenvedését

38

ZENEI ROVAT

Kas László

Zenei totó '89

Színvonalas vetélkedővel zárta éves programját zenei szakosztályunk. A résztvevők csekély száma — mindössze 13 fő — fordított arányban állt kulturáltságuk, zenei műfajokban való tájékozottságuk, valamint a művek felismerésében való jártasságuk szintjével. (Alacsony létszám — magas mérce). Ugyanilyen elismeréssel nyilatkozhatunk a vetélkedő kellemes, szellemes, humorosan szórakoztató módon való megrendezéséről; dicséret illesse Németh Tamás és Varró Attila tanár urak szakavatott munkáját.

A kérdések totó-rendszerben való feltevése lehetővé tette a humor, mint játékelem bevitelét a rendezvény menetébe. Mint ismeretes, a totórendszerű kérdésfeltevés egy igaz „találat” mellett két hamis válaszadási lehetőséget rejt magában. Ennek a 67%-os félrevezetési esélynek sokkoló, lámpalázkeltő hatása lehet pl. egy KRESZ-vizsgán, vagy egy egyetemi felvételi esetén. Itt azonban az „ignotos fallit, notis est derisui” — tájékoztatlan félrevezeti, hozzáértőt mosolyra készíti — tipikus esete uralta a játék szellemét, biztosítva azt, hogy senki nem érezte magát tájékoztatlanak akkor sem, ha történetesen helytelen választ adott. Helyette az értő magabiztos mosolygásával tett a helyére olyan képtelenségeket, melyen a jó öreg Haydn is elmosolyodhatott az égi Parnasszuson; hogy tudniillik Pacsirta vonósnégyesének szerzőjeként Beethovent je-

ölték meg a tréfás-beccsapós kedvű kérdésösszeállítók, az egyik kérdés alternatív hamis válaszaként. De a legelegánsabb beccsapást a játék végére tartogatták. Haydn Búcsú-szimfóniájának azt a részét adták fel kérdésként, amikor négy szál vonós cincogja sztrájkoló-szándékú, hattyúdal-szerű melódiáját, mégpedig éppen prím-szekund-brácsa-cselló felállásban. A helyes válasz természetesen Búcsú-szimfónia lett volna: de tulajdonképpen azok sem tévedtek, akik a vonósnégyes hamis válaszával voksoltak. Mikor rájöttek a turpisságra, félrevezettségük teljes tudatában nevettek a sikeres tréfán.

Derűs, kultúrált, színvonalas vetélkedő volt; jó volt megfigyelőként is részesének lenni egy ilyen magas intellektust hordozó és sugárzó társaságnak. Itt mindeki csak nyertes volt. Szellemileg és anyagilag gazdagabban tértek haza a „bajnokok”, több-kevesebb egynéhány száz forinttal is honoráltak.

A 13 nyertes közül végezetül „neveftsük” az első három helyezettet:

- I. Lak István,
- II. Máté János,
- III. Német Tamásné.

Gratulálunk a „primus inter pares” — hármasknak, meg a többi tíz helyezettnek is. Várjuk az ismétlést, ennél jóval több résztvevőt. Egyben várjuk jövődéli játékosaink javaslatait, ötleteit a következő játék még színesebbé, érdekesebbé tételére vonatkozóan. A javaslatok törekedjenek arra, hogy zenekedvelő sorstársaink leküzdjék szereplési fóbiáikat és arra, hogy nagyobb kedvet csináljanak a vetélkedőn való részvételre.

V I K

39

Vakok Ifjúsági Klubja

*Két hetenként vasárnap is 1
5-21 óráig a SZÖVI-ben
(Budapest, XIV., Május 1 út
47. tel.:1-210-440)*

- előadás - sok sokk
(meghívott vendégek —
beszélgetés)
- infant-dili (játékterem)

- kétballáb show
(tánc tanítás, zene)
- büfye
- papírkosár (VIK posta)

*Belépő: VGYOSZ-tagsági
igazolvánnyal*

FELHÍVÁS

*A Vakok és Gyengénlátók Országos
Szövetsége*

*Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok
megye kezdeményezésére*

*„... Hogy súlya legyen a szónak ...”
címmel*

*általános műveltségi játékot hirdet
szervezetei részére.*

*A vetélkedő témakörei:
történelem, irodalom, földrajz, zene,
ügyességi feladatok.*

*A megyei szervezetek ötfős
— szövetségi tagokból álló —
csapatokkal nevezhetnek.*

*A játék kétfordulos:
a területi elődöntő Szolnokon
és Veszprémben,
a döntő Budapesten
kerül megrendezésre.*

*A csapatok tagjai egyéni díjakban
részesülnek.*

*Az első helyezést elérő szervezetek 20
ezer forintos főtitkári különjutalmat kap.*

*A jelentkezéseket RÓZSA DEZSŐ
fogadja 1990. március 31-ig.*

*Postacím: Debrecen, Dózsa Gy. u. 10. 3.
em. 12.*

Telefon: (52) 11 400.

40

BASIC

alapfokon Braille-Lab tulajdonosoknak
Összeállította: dr. Földiné Csák Valéria

Az előző leckénk példaprogramjában a tömböket a program futtatása közben INPUT utasítás segítségével töltöttük fel. Az így begépelte adatok a program újrafuttatásakor elvesznek. Ez a RUN utasítás egyik sajátossága, vagyis azon túl, hogy a programot futtatja, a változó táblát is törli, tehát minden változó elveszti korábbi futtatáskori értékét. A RUN utasítás ezen hatását megkerülhetjük a GOTO utasítással, amely úgyszintén elindítja a program futását, attól a sortól, amelynek számát az utasítás után megadjuk, viszont a változó táblát nem törli. A futás közben begépelte adatoknak az is hátránya, hogy SAVE utasítással nem menthetők ki. Amennyiben olyan adataink vannak, amelyre a program mindenkor futtatásakor szükségünk van, ezt a programba kell beleírni. Erre a BASIC megfelelő utasítása a DATA (adatot jelent).

A DATA utasítást követően írt adatokat egymástól vesszővel választjuk el. A szöveges információkat ez esetben is két macskaköröm közé kell írni. Tehát pl: 50 DATA "ALMA", BANÁN", "CITROM"

vagy 50 DATA 1,2,3,4.

Programíráskor a DATA-kat a program legvégére szokás írni. A DATA-kban felsorolt adatok kiolvasására szolgál a READ utasítás (jelentése: olvas), mely utasítás mindig egy változó követ, vagy numerikus, vagy sztringes változó. A READ utasítás hatására a

program mindig a soron következő DATA utasítást, illetve a DATA utasításban soron következő információt tölti be a READ utasítást követő változóba.

Példaprogram

```
5 DIM A $ (3)
10 FOR I=1 TO 3
20 READ A $ (I): NEXT
30 DATA "ALMA", "BANÁN", "CITROM"
```

Az 5. sorban szereplő dimenzionálást már az előző leckében említettük. A 10. és 20. sor egy ciklus, amelynek a magjában helyezkedik el a READ utasítás, tehát háromszor fut rá a program a READ-re, minden alkalommal a soron következő DATA információt tölti be. Tehát első alkalommal az almát, másodsor a banánt, harmadszor pedig a citrom adatot az A \$ elnevezésű egydimenziós tömbbe.

Nagyon kell arra vigyázni, hogy ne legyen több READ utasítás, mint ahány információ szerepel a DATA-kban, ekkor ugyanis a gép hibát jelez.

Itt kell megemlékeznünk a RESTORE utasításról. Ez az utasítás tulajdonképpen azt a mutatót állítja, amely meghatározza, hogy a soron következő READ melyik DATA-t, vagy DATA-ban szereplő információt olvassa ki. Ezt a mutatót a RESTORE utasítás segítségével mi is állíthatjuk. Tehát pl:


```

5 DIM A S (3)
10 PRINT "GYÜMÖLCS VAGY
ZÖLDSÉG?": INPUT "G VAGY Z": B S
20 IF B $ = "G" THEN RESTORE
100: GOTO 40
30 IF B $ = "Z" THEN RESTORE
200: GOTO 40
35 GOTO 10
40 FOR I=1 TO 3
50 READ A $ (I): NEXT
60 INPUT "MELYIK ÉRDEKEL?": C
70 PRINT A $ (6)
80 GOTO 60
100 DATA "ALMA", "BANÁN", "CIT-
ROM"

```

```

200 DATA "RÉPA", "KARALÁBÉ",
"PETREZSELYEM"

```

Mint látjuk a 20. és 30. sorban a THEN után szerepel a RESTORE utasítás. A 20. sorban RESTORE 100, ami azt jelzi, hogy a DATA mutató ha a gyümölcsöket választjuk a 100. sorra mutasson, tehát az ott lévő információkat töltsse be a READ az A \$ tömbbe, ha pedig a zöldségeket választjuk, a DATA mutató a 200. sorra mutasson. Természetesen a 100. sorra mutat alapállásban a DATA mutatója. Éppen ezért jelen példánkban ezt a mutatót csak akkor állítjuk, ha nem gyümölcsöt, hanem zöldséget választunk. Így elvileg a 20. sort (és vele együtt a 35. sort is) el lehetne hagyni. A 20. sornak akkor van jelentősége, ha a 80. sort átírjuk úgy, hogy

```
80 GOTO 10,
```

mivel ebben az esetben minden fordulóban adott a lehetőség a DATA mutató állítására (illetve visszaállítására).

Ügyeljünk arra, hogy ha a 60. sorban feltett kérdésre jelen példánkban 3-nál nagyobb számot írunk be, a gép hibaüzenetet küld, mivel csak 3 adatra van dimenzionálva a tömb. Ezt kivédhetjük ha a következő kiegészítést beszúrjuk:

```
65 If C + THEN PRINT "TUL NAGY
SZÁM": GOTO 60
```


Közlemény

A VGYOSZ Zenei Szakosztály Csajkovszkij-émlékversenyt rendez a zenészerző születésének 150. évfordulója alkalmából.

IDŐPONT: 1990. december 9. (vasárnap) délelőtt 10 óra.

HELYSZÍN: a VGYOSZ székházának kultúrterme (XIV., Május 1 út 47.)

A versenyre háromtagú csapatok jelentkezését várjuk az ország minden részéről. Egyéni győztest nem hirdetünk!

A kapott kérdésekre rövid (kb. 1 perc) megegyezés után a csapat bármely tagja válaszolhat, hiányos válasz esetén a versenyzőtársak kiegészíthetik azt.

A háromfordulós verseny kérdései lexikális tudásra és zenei felismerésre vonatkoznak. A felkészüléshez szükséges zenei anyagot kazettán (kb. 150 perc), a lexikális ismeretekhez szükséges anyagot — igény szerint — pontírásban, síkírásban vagy kazettán küldjük el. A verseny anyagát a csapatok csak egy példányban kaphatják meg.

Jelentkezni lehet (munkanapokon) a 122-58-80-as telefonszámon KIRNER GUSZTÁVNÁL, vagy írásban a VGYOSZ címére. A borítékra kérjük ráírni: Csajkovszkij-émlékverseny!

Akár telefonon, akár levélben jelentkeznek, kérjük a csapatok névsorát közölni!

Jelentkezési határidő: 1990. április 30.

A verseny díjazására előirányzott összeg 6000 Ft.

A verseny lebonyolításával kapcsolatos további, vagy egyéb technikai és etikai szabályokat a játékvezető fogja közölni a résztvevőkkel a fent említett helyszínen, december 9-én.

42 Hirdetések

44 éves, erősen gyengélőtő férfi hozzáillő gyengélőtő hölgy ismeretségét keresi házasság céljából. Önálló lakással rendelkezem. A válaszokat síkírásban vagy kazettán kérem „Vidéki kisváros” jeligére a szerkesztőségbe

Kellemes megjelenésű, 41 éves nő szeretene ismeretséget kötni házasság céljából korban hozzáillő férfival, 160 cm magas, barna hajú, kékszemű, molett testalkatú vagyok. Lakással és elég jó anyagiakkal rendelkezem. Gyermekek nem akadály, hiszen nekem is van. Irodalmat, zenét és a természetet kedvelem,

ezenkívül értek a házimunkához is. Vidékiek előnyben. Leveleket síkírásban, ha lehet fényképpel várom a szerkesztőségbe „Egyszerűség” jeligére

AIWA rádiósmagnó (kétkazettás) eladó. Érdeklődni lehet: munkanapon 8-14 óráig az 18-12-980-as telefonszámon Konoróth Lászlónál (Pamuttextil).

Eladó egy jó állapotban lévő hegedű, tokkal, és egy mezőtúri faragott citera, egyenként 3000 Ft-ért. Érdeklődni lehet: Farkashalmi Gábornál, 1145. Budapest, Thököly u. 147/a. Telefon: 1-833-117.

vállalja:

Családi házak, társasházak,
beépítések, lakásfelújítások,
villanszerelési munkák
tervezését és kivitelezését,
villanytűzhelyek, mosógépek
és villanyboylerek
elektromos telepítését.

Újdonság:

Hálózati hibák elhárítása
a bejelentéstől számított
24 órán belül!

ÉLGAV Műszaki Szolgáltató GMK
1111 Budapest XI. ker., Budafoki út 59.
Telefon: munkanap 7—20-ig 1851-633/20
szombaton és vasárnap 8—16-ig 1871-238